

«Παπαγιάννη Μάγδα», «Όψεις της πολιτικής ρητορικής στη σύγχρονη διεθνή πεζογραφία»

«Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών»

«Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Δημιουργική
Γραφή»

Διπλωματική Εργασία

«Όψεις της πολιτικής ρητορικής στη σύγχρονη διεθνή
πεζογραφία»

«Παπαγιάννη Μάγδα»

Επιβλέπων καθηγητής: Ιορδάνης Κουμασίδης

Πάτρα, «Ιούλιος», «2024»

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή (συγγραφέας/δημιουργός) που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας /δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διαρκείας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Όψεις της πολιτικής ρητορικής στη σύγχρονη διεθνή
πεζογραφία»

«Παπαγιάννη Μάγδα»

Επιτροπή επίβλεψης Διπλωματικής εργασίας

Επιβλέπων καθηγητής

Συν-επιβλέπουσα καθηγήτρια

«Ιορδάνης Κουμασίδης»

«Γεωργία Καλογήρου»

«Καθηγητής, ΕΑΠ»

«Καθηγήτρια, ΠΤΔΕ»

Πάτρα, «Ιούλιος», «2024»

Περίληψη

Η πολιτική ρητορική ασκείται καθημερινά στη ζωή μας, καθώς η πολιτική υπάρχει ουσιαστικά παντού γύρω μας. Στην ιδέα ότι τα πάντα είναι πολιτικά, η πολιτική ρητορική μας επηρεάζει στον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τα πράγματα, που κρίνουμε τα τεκταινόμενα των κοινωνιών, αντιλαμβανόμαστε την πολιτική και εν τέλει αποφασίζουμε για τις χώρες μας και το μέλλον τους.

Η λέξη «ρητορική» προέρχεται από την αρχαία ελληνική ρητορική, που σημαίνει την «τέχνη» (tekhnē, ή δεξιότητα) του πειστικού λόγου που αναλαμβάνει ένας ρήτορας (ένας ρήτορας ή ομιλητής).¹ Αναφέρεται ταυτόχρονα στη διδασκαλία αυτής της πρακτικής και στις πειστικές ιδιότητες ενός ίδιου του λόγου.

Η μελέτη της ρητορικής μπορεί να σημαίνει είτε την εκμάθηση των δεξιοτήτων της πειθούς (δηλαδή τη λήψη οδηγιών σε επικοινωνιακές τεχνικές προκειμένου να επιτευχθεί πειθώ) είτε την εύρεση του πειστικού στοιχείου σε έναν λόγο (δηλαδή, την εξέταση της ρητορικής «του». Κατά συνέπεια, είναι δύσκολο να διαχωριστεί εντελώς το υποκείμενο και το αντικείμενο, η ανθρώπινη ικανότητα πειθούς από την εγγενή πειστικότητα ενός λόγου.²

Στη διεθνή πεζογραφία αρκετοί λογοτέχνες ασχολούνται με θέματα που τους απασχολούν ανάλογα με την εποχή που βιώνουν και εκφράζοντας τη δική τους επιχειρηματολογία προσπαθούν να αφυπνίσουν και να προβληματίσουν με τον τρόπο τους για τα μελλούμενα των κοινωνιών, σκιαγραφώντας πολλές φορές μάλιστα και τα ζοφερά αποτελέσματα συγκεκριμένων εκάστοτε πολιτικών επιλογών. Στην αναζήτηση λοιπόν της άσκησης της πολιτικής ρητορικής μέσα από λογοτεχνικά έργα της σύγχρονης διεθνούς πεζογραφίας εστίασαμε σε τέσσερα μυθιστορήματα που τράβηξαν το ενδιαφέρον του αναγνώστη, αγκαλιάστηκαν από το ευρύ αναγνωστικό κοινό, κάποια

---

¹βλ. Burke, 1969: 49–55

²POLITICAL CULTURE: A LITERATURE REVIEW Nguyen Minh Giang(1) (1) Ho Chi Minh University of Social Sciences and Humanities

βραβεύτηκαν, αποδεικνύοντας ότι το σκεπτικό τους και η ρητορική των βιρτουόζων λογοτεχνών που τα ανέπτυξαν πέτυχαν τον στόχο τους: να ακουστούν.

Αυτά τα μυθιστορήματα είναι το «Μπλέ, άσπρο,μαύρο» του Γαλλοαλγερινού συγγραφέα της νέας γενιάς λογοτεχνών του Παρισιού, Καρίμ Αμελάλ, η «Εκμηδένιση» του μυθιστοριογράφου, δοκιμιογράφου και ποιητή με παγκόσμια απήχηση Μισέλ Ουέλμπεκ, το βραβευμένο με Νόμπελ Λογοτεχνίας και ανατριχιαστικά επίκαιρου μυθιστόρημα του 1935 «Δεν γίνονται αυτά εδώ», του Λιούις Σινκλέρ και το πρώτο μυθιστόρημα του πολιτικού συμβούλου του Ιταλού Πρωθυπουργού Ματέο Ρέντσι, Giuliano da Empoli, το οποίο απέσπασε το μεγάλο Βραβείο Μυθιστορήματος της Γαλλικής Ακαδημίας 2022, «Ο Μάγος του Κρεμλίνου».

Στο δημιουργικό μέρος θα επιχειρήσουμε τη συγγραφή ενός διηγήματος, του οποίου η θεματική σε διαφορετική πλευρά από τα προαναφερόμενα βιβλία, στηρίζεται σε μία αθέατη πλευρά της άσκησης πολιτικής εξουσίας, η οποία διαφθείρει τον εξουσιάζοντα και διαβρώνει τον κοινωνικό ιστό εξευτελίζοντας τις διαπροσωπικές σχέσεις με τους υπαλλήλους του ενώ προσπαθεί να φωτίσει κι ένα απαγορευμένο μέρος της ζωής των πολιτικών, αυτό της υποθάλπουσας σεξουαλικής παρενόχλησης με στόχο την αφύπνιση των ψηφοφόρων για τις πολιτικές επιλογές τους προτού «ανεβάζουν» πολιτικούς στους θώκους τους. Επίσης παραδίδουμε κι ένα χρονογράφημα στο οποίο δημιουργούμε ένα φανταστικό περιβάλλον εξελίσσοντας μία ιδέα για μια διαφορετική άσκηση της εξουσίας στη σύγχρονη Ελλάδα με αναπάντεχες παραμέτρους.

Λέξεις κλειδιά: Πολιτική ρητορική, πολιτική, εξουσία, πολιτικός, φασισμός, ακροδεξιά, αριστερισμός, κομμουνισμός, σοσιαλισμός, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, πολιτικά κόμματα, Ρωσία, Πούτιν, Γαλλία, Μπλε-Άσπρο-Μαύρο, Εκμηδένιση, Δεν γίνονται αυτά εδώ, Ο Μάγος του Κρεμλίνου.

Abstract

Political rhetoric is practiced every day in our lives, as politics is virtually everywhere around us. In the idea that everything is political, political rhetoric affects the way we see things, judge the goings-on of societies, understand politics and ultimately decide about our countries and their future.

The word "rhetoric" comes from the ancient Greek rhetoric, meaning the "art" (tekhne, or skill) of persuasive speech undertaken by a rhetorician (an orator or speaker). It refers both to the teaching of this practice and to the persuasive qualities of a discourse itself.

The study of rhetoric can mean either learning the skills of persuasion (i.e., receiving instruction in communication techniques in order to achieve persuasion) or finding the persuasive element in a speech (i.e., examining "its" rhetoric. Consequently, it is difficult to completely separate the subject and the object, the human persuasiveness from the inherent persuasiveness of a discourse.

In international prose, several writers deal with issues that concern them depending on the time they are living in and by expressing their own arguments they try to awaken and raise concerns in their own way about the future of societies, often even outlining the gloomy results of specific policies at any given time options. Therefore, in the search for the exercise of political rhetoric through literary works of contemporary international prose, we focused on four novels that attracted the reader's interest, were embraced by the general reading public, some were awarded, proving that their thinking and the rhetoric of the virtuoso writers who developed achieved their goal: to be heard.

These novels are "Blue, White, Black" by the Franco-Algerian writer of the new generation of Parisian writers Karim Amelal, the "Annihilation" by the novelist, essayist and poet of worldwide impact Michel Houellebecq, the Nobel Prize winner for

Literature and chillingly timely novel Lewis Sinclair's 1935 "They Don't Do That Here" and Italian Prime Minister Matteo Renzi's political adviser Giulianoa Empoli's first novel, which won the 2022 French Academy Prize for Fiction, The Wizard of the Kremlin.

In the creative part, we will attempt to write a short story, whose theme, in a different way from the aforementioned books, is based on an invisible side of the exercise of political power, which corrupts the ruler and erodes the social fabric by degrading interpersonal relationships with his employees, while trying to shed light on a forbidden part of politicians' lives, that of patronizing sexual harassment with the aim of awakening voters to their political choices before they "raise" politicians to their seats. We also deliver a vignette in which we create a fantasy environment by developing an idea for a different exercise of power in modern Greece with unexpected parameters.

Keywords: Political Rhetoric, Politics, Power, Politician, Fascism, Far Right, Leftism, Communism, Socialism, United States of America, Political Parties, Russia, Putin, France, Blue-White-Black, Annihilation, They Don't Happen Here, The Wizard of the Kremlin.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	4
Abstract.....	6
Α. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	
Εισαγωγή.....	10
Κεφάλαιο 1: Ρητορική-Έννοια.....	14
Κεφάλαιο 2: Ιστορία της Ρητορικής.....	16
Κεφάλαιο 3:.....	17
3.1.Μπλε-Άσπρο-Μάυρο,Καρίμ Αμελλάλ.....	17
3.2.Εκμηδένιση,Μισέλ Ουέλμπεκ.....	21
3.3.Δεν γίνονται αυτά εδώ,Λούις Σινκλέρ.....	26
3.4.Ο Μάγος του Κρεμλίνου,Giuliano di Empoli.....	32
5.Συμπεράσματα.....	39
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	43
Β. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	
1.ΔΙΗΓΗΜΑ, «Η γραμματέας» ή αλλιώς «Μία αθέατη πλευρά της εξουσίας»	46
2.ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ,«Σπουδή στο μέλλον».....	56

Α. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Εισαγωγή

Στην παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρείται μία ανάλυση της χρήσης της πολιτικής ρητορικής από σύγχρονους λογοτέχνες σε μυθιστορήματα της διεθνούς πεζογραφίας, τα οποία έκαναν αίσθηση, συζητήθηκαν και αγαπήθηκαν από το αναγνωστικό κοινό. Σκοπός μας είναι να δούμε με πιο διεισδυτική ματιά την ένταξη της πολιτικής ρητορικής στο μυθιστόρημα και τον αντίκτυπο που έχει στον αποδέκτη και δη τον αναγνώστη και κατ' επέκταση τον σημερινό πολίτη στην κάθε γωνιά της γης.

Οι συγγραφείς, πολιτικοποιημένοι ή μη, προσπαθούν με τον συλλογισμό τους και τις αναπάντεχες σε αρκετές περιπτώσεις, όπως θα δούμε παρακάτω, προσλαμβάνουσες της φαντασίας τους, να σχολιάσουν, να περιγράψουν τα κακώς κείμενα της διεθνούς πολιτικής σκηνής, να καυτηριάσουν και εν τέλει να αφυπνίσουν τους πολίτες για τους πιθανούς επερχόμενους κινδύνους, προβληματίζοντας τον καθένα πώς μπορεί να συμβάλει ώστε να αποφευχθούν. Έτσι, με την επιλογή τεσσάρων χαρακτηριστικών δειγμάτων της σύγχρονης πεζογραφίας, όπου αποτυπώνεται η σύγχρονη Γαλλία, μία ουτοπιστική Γαλλία, η βαλλόμενη δημοκρατία στον σύγχρονο κόσμο, μέχρι την κεκαλυμμένη πραγματική ομολογία του πρώτου συμβούλου του Πούτιν που αποτυπώνει την κατάσταση των πραγμάτων στη Ρωσία, δίνεται μία συνολική εικόνα για τα μελλούμενα τούτου του κόσμου που ανησυχούν και τρομάζουν τη σκέψη καταξιωμένων συγγραφέων και ανθρώπων του πνεύματος. Μία αποτύπωση ανησυχίας που επιβεβαιώνει την επίδραση της πολιτικής στις ζωές τους σε διαφορετικές χρονικές διαδρομές, η οποία έρχεται σε αντίθεση με τα γραφόμενα του Herbert Read,³ στο βιβλίο του «Η τέχνη σήμερα», τον Αύγουστο του 1959 που καταλήγει ότι «Αν πρέπει σώνει και καλά να συσχετίσουμε τον καλλιτέχνη με την πολιτική, μπορούμε να

---

³Herbert Read, Η τέχνη σήμερα, μετάφραση Δημοσθένη Κούρτοβικ, Κάλβος, Αθήνα, 1984.

πούμε ότι όσο πιο «μοντέρνος» είναι στο πνεύμα, τόσο πιο αδιάφορος και ανεπηρέαστος είναι από την πολιτική. Κοντολογίς, ο καλός καλλιτέχνης πολύ σπάνια ενδιαφέρεται για οτιδήποτε άλλο εκτός από την τέχνη του».

Ωστόσο, από τη συγκεκριμένη μελέτη διαφαίνεται ότι ο καλλιτέχνης και η πολιτική είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι. Ο καλλιτέχνης ζει μέσα στο εκάστοτε κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον, το οποίο αφουγκράζεται και αποτυπώνει τους κραδασμούς του και vice versa. Έτσι και ο συγγραφέας, ένας διανοούμενος σκεπτικιστής δεν μπορεί να μείνει ανεπηρέαστος από την πολιτική που ασκείται γύρω του και τα αποτελέσματά της, τα οποία βιώνει, ούτε να μην εκφράσει τους φόβους ή τις ανησυχίες του μέσω των ευαίσθητων προσλαμβανουσών που έχει ως βαθιά σκεπτόμενο ον.⁴

Στην Κίνα, σχεδόν όλοι οι συγγραφείς Wang Huiyan (2004), Xu Datong (1997), Wang Huning (1987) πιστεύουν ότι η «πολιτική ιδεολογία είναι ένα σημαντικό στοιχείο που πρέπει να συμπεριληφθεί στην πολιτική κουλτούρα και ότι η πολιτική κουλτούρα δεν περιέχει μόνο λανθάνουσα ψυχολογική ύπαρξη, αλλά περιλαμβάνει επίσης σαφή ορθολογική έκφραση».⁵

Ο Wang Huiyan (2004) επεσήμανε ότι "ο πολιτικός πολιτισμός είναι μια πολυεπίπεδη πολιτική αντίληψη που επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες και διαμορφώνεται μέσω μιας μακροπρόθεσμης διαδικασίας συσσώρευσης. Η πολιτική κουλτούρα είναι ιστορική, εθνική και ταξική. Η πολιτική κουλτούρα είναι το συνθετικό προϊόν της ανθρώπινης πολιτικής ορθολογικής γνώσης και των πολιτικών συναισθημάτων».⁶

---

⁴ Όπως γράφει ο μεγάλος μας ποιητής Γεώργιος Σεφέρης «Τα έργα [τέχνης] δεν είναι διόλου ξένα προς τους αγώνες και τους πόθους της εποχής τους». «Ο μεγάλος καλλιτέχνης δεν είναι της εποχής του, είναι αυτός ο ίδιος η εποχή του».

⁵ Thu Dau Mot University Journal of Science ISSN (print): 1859-4433, (online): 2615-9635 www.tdmjournal.vn Page 168

⁶ Thu Dau Mot University Journal of Science ISSN (print): 1859-4433, (online): 2615-9635 www.tdmjournal.vn Page 168

Σύμφωνα με τον Thomas Meyer (2007), «Πολιτική κουλτούρα είναι το σύνολο των αξιών, απόψεων, συνηθειών και εθελοντικών πολιτικών δράσεων που έχουν καθοριστική επιρροή στη λειτουργία όλων των κοινωνικοπολιτικών θεσμών».⁷

«Ωστόσο, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί ο βαθμός στον οποίο η πολιτική ρητορική καθορίζεται πολιτισμικά, επειδή λίγα είναι γνωστά για τη ρητορική παραγωγή της πολιτικής επικοινωνίας».⁸

Στο κλασικό έργο Dictionary of Political Culture of the Federal Republic of Germany του Greiffenhagen που δημοσιεύτηκε το 2002, ο πολιτικός πολιτισμός νοείται ως το πρότυπο κατανομής των προσανατολισμών των μελών μιας κοινότητας προς πολιτικά αντικείμενα. Ενώ σύμφωνα με τη Συγκριτική Μελέτη του «Οι Κυβερνητικές Μέθοδοι των Σύγχρονων Πολιτικών Κομμάτων» των Wang Cheng Jiang και Kang Yi που δημοσιεύθηκαν το 2002, η πολιτική κουλτούρα είναι η συνολική σύνθεση των πεποιθήσεων που βασίζονται σε προσωπική εμπειρία, σύμβολα και συστήματα αξιών που καθορίζουν τις υποκειμενικές συνθήκες της πολιτικής συμπεριφοράς.⁹

Υπάρχουν αρκετοί μηχανισμοί ρητορικής ώστε οι συγγραφείς ή οι ομιλητές να κάνουν τον λόγο τους πιο αποτελεσματικό και πιο πειστικό. Από τους πιο συνηθισμένους είναι η παρήχηση, η ανταγωγή, ο ευφημισμός, η υπερβολή, το σχήμα λιτότητας, η ονοματοποιία, η προσωποποίηση και τα ρητορικά ερωτήματα.

Πασίγνωστοι πολιτικοί χρησιμοποιούν συχνά στις ομιλίες τους αρκετά από τα παραπάνω σχήματα όπως π.χ. ο πρώην Πρόεδρος των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα που χρησιμοποιεί προσωποποίηση στην ομιλία του το 2006: « Η πρόσκλησή τους για μια

---

⁷ (Thomas Meyer, 2007). Thu Dau Mot University Journal of Science ISSN (print): 1859-4433, (online): 2615-9635 www.tdmjournal.vn Page 168

⁸ Edward De Vooght (UGent) , Liselot Hudders (UGent) and Sarah Van Leuven (UGent) (2021) Producing political rhetoric : an exploration of contemporary rhetorical practices in Flemish politics, European Communication Conference, 8th, Abstracts

⁹ Edward De Vooght (UGent) , Liselot Hudders (UGent) and Sarah Van Leuven (UGent) (2021) European Communication Conference, 8th, Abstracts

ανώτερη αλήθεια βοήθησε να εμπνεύσει αυτό που φαινόταν αδύνατο και να ωθήσει το έθνος να αγκαλιάσει μια κοινή μοίρα»¹⁰ ή ο Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ όταν έλεγε: «Ερχεται μια στιγμή που οι άνθρωποι κουράζονται να τους πατάνε τα σιδερένια πόδια της καταπίεσης». (10 Απριλίου 1957) «Αλλά μόνο όταν αμφισβητήθηκε ο κολοσσός του διαχωρισμού στο Μπέρμιγχαμ, η συνείδηση της Αμερικής άρχισε να αιμορραγεί».¹¹

Οι άνθρωποι συχνά συγχέουν τους όρους ρητορική και πειθώ, ωστόσο δεν ταυτίζονται. Η ρητορική είναι η τέχνη της καλής χρήσης της γλώσσας και στόχος της είναι να πείσει. Επειδή η πειθώ συχνά επιτυγχάνεται μέσω της ρητορικής, μπορεί να θεωρηθεί ως συνάρτηση της ρητορικής παρά ως ανταλλάξιμος όρος για αυτήν.¹²

Ειδικότερα για την ρητορεία και τη λογοτεχνία ο συγγραφέας Αδαμάντιος Κρασανάκης¹³, τα βιβλία του οποίου για την ελληνική γλώσσα έχουν εγκριθεί από την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση ώστε να είναι σε όλες τις σχολικές βιβλιοθήκες της χώρας και των δύο βαθμίδων αναφέρει: «*Η ρητορεία ή αγόρευση είναι ο έντεχνος λόγος και μάλιστα το είδος που απαιτεί τη μεγαλύτερη γλωσσική τέχνη, αφού αφορά σοβαρά θέματα, όπως την πολιτική, το δικαστήριο κ.α. Απλώς η ρητορεία δε θεωρείται καλλιτεχνία, όπως η ποίηση, το μυθιστόρημα κ.α., επειδή ο σκοπός της αφ' ενός δεν είναι αισθησιακός, αλλά γνωστικός και αφ' ετέρου δεν αποβλέπει πάντα στο ηθικά και λογικά ορθό, αλλά και στο ηθικοφανές και στο λογικοφανές. Απαιτεί άριστη λογοτεχνία για λόγους σκοπιμότητας (ο ωραίος λόγος δείχνει και άνθρωπο εγγράμματο,*

---

¹⁰«*Their summoning of a higher truth helped inspire what had seemed impossible, and move the nation to embrace a common destiny*». (28 June 2006)2, 'Our Past, Our Future and Vision for America', Address 8 Obama's Metaphors

¹¹“*There comes a time when people get tired of being trampled over by the iron feet of oppression.*” (10 April 1957) ‘A Realistic Look at the Question of Progress in the Area of Race Relations’, St Louis, Missouri. “*But not until the colossus of segregation was challenged in Birmingham did the conscience of America begin to bleed.*” (25 March 1965), ‘Our God is Marching on!’, Montgomery, Alabama .Appendix 4 Luther King’s Metaphors

¹²Politics and Rhetoric, A Critical Introduction By James Martin, Copyright 2014

¹³ Αδαμάντιος Γ.Κρασανάκης –Ελληνική Λογοτεχνία (Τα είδη λόγου και η τέχνη τους),εκδ.. «Αθήνα»,Αγία Παρασκευή Αττικής,2014

άρα χαρακτήρα μορφωμένο...) ή για λόγους νοηματικούς (για να τα πει ξεκάθαρα ή όπως απαιτείται..)»

Επιπρόσθετα, όπως απαιτείται, στο δημιουργικό τμήμα της διπλωματικής εργασίας συνάπτονται δύο εργασίες της δημιουργικής γραφής, ένα διήγημα που αποτυπώνει την πιθανή καθημερινότητα, αλλά και την υποδόρια βαναυσότητα σε βάρος υπαλλήλων που επικρατεί σε ένα υπουργικό γραφείο, καθώς και ένα φουτουριστικό χρονογράφημα, στο οποίο ανατρέπεται μια ολόκληρη ελληνική πραγματικότητα στη διάρκεια ενός μεσημεριανού ύπνου, λόγω εξαντλητικού καύσωνα.

Κεφάλαιο 1

Ρητορική-Έννοια

Με τον όρο Ρητορική¹⁴, (από την ελληνική λέξη ρήτωρ), στο σύγχρονο εννοιολογικό του πλαίσιο εννοείται εκείνος ο τομέας μελέτης και τεχνικής που ασχολείται με τη σύνθεση του προφορικού και του γραπτού λόγου στις σύγχρονες μορφές εκφοράς του, προκειμένου να καταστεί μέσον πειστικότητας και αποτελεσματικότητας επί κάποιου αιτίου. Η ρητορική είναι μια πολυσύνθετη τεχνική σπουδή.

«Ο Αριστοτέλης¹⁵ διέκρινε πρώτος τρία γένη λόγων, το *συμβουλευτικόν* (genus deliberativum), το *δικανικόν* (genus iudiciale) και το *ἐπιδεικτικόν* (genus

---

¹⁴Wikipedia <https://el.wikipedia.org/wiki/>

Thessaloniki Arts and Culture <http://www.thessalonikiartsandculture.gr>

¹⁵Φάνης Ι. Κακριδής, *Αρχαία Ελληνική Γραμματολογία*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 2006 (Αρχαιογνωσία και Αρχαιολογία στη Μέση Εκπαίδευση 3, 1η ανατύπωση, με μικρές διορθώσεις. 1η έκδ. 2005).

demonstrativum), με βάση τις ακόλουθες διαπιστώσεις (*Ρητορική* 1.3.1358a36-b8): κάθε λόγος προϋποθέτει την ύπαρξη τριών στοιχείων - του ομιλητή (του *λέγοντος*, ον. *ὁ λέγων*), του θέματος της ομιλίας (*περὶ οὗ λέγει*) και του ακροατή (*πρὸς ὃν λέγει*)· ο ομιλητής επιδιώκει κάθε φορά να πετύχει έναν συγκεκριμένο στόχο, που εν τέλει καθορίζει τη σχέση μεταξύ αντικειμένου του λόγου και ακροατηρίου. Έτσι μπορεί να ζητά από τον ακροατή να κρίνει και να αποφασίσει, άρα να δράσει με συγκεκριμένο τρόπο, μπορεί όμως και να μην επιδιώκει την ανάληψη συγκεκριμένης δράσης, αλλά απλά την παθητική απόλαυση του λόγου από το κοινό. Σε αυτή την τελευταία περίπτωση, όπου ο ακροατής είναι απλώς «θεατής» (*θεωρός*) και κριτής της ρητορικής δεινότητας του ομιλητή (*κρίνων περὶ τῆς δυνάμεως*), έχουμε λόγο επιδεικτικό. Ο ομιλητής αναφέρεται εν προκειμένω καταρχήν σε σύγχρονα γεγονότα, χρησιμοποιεί όμως χρόνο παρελθοντικό, όταν θυμίζει όσα έχουν συμβεί, ή και χρόνο μέλλοντα, όταν προβλέπει όσα πρόκειται να συμβούν (*Ρητορική* 1.3.1358b13-20). Ο λόγος είναι δικανικός, αν ο ακροατής καλείται να κρίνει γεγονότα του παρελθόντος -να γίνει *κριτής τῶν γεγενημένων*- και να αποφασίσει ως δικαστής (*οἷον ὁ δικαστής*). Τέλος, ο λόγος είναι συμβουλευτικός, αν ο ακροατής πρέπει να αποφασίσει για ό,τι αφορά το μέλλον -να γίνει *κριτής τῶν μελλόντων*- ως μέλος μιας λαϊκής συνέλευσης.

Η ρητορική (REH-tore-ick) αναφέρεται στην τέχνη της καλής χρήσης της γλώσσας, ιδιαίτερα όσον αφορά τον γραπτό και προφορικό λόγο. Η αποτελεσματική ρητορική χρησιμοποιεί διάφορα εργαλεία για να πείσει, να συγκινήσει, να ψυχαγωγήσει και να ευχαριστήσει το κοινό της.

George A. Kennedy, *Ιστορία της κλασικής ρητορικής αρχαίας ελληνικής και ρωμαϊκής*. Μτφρ. Ν. Νικολούδης, επίβλ. Ι. Αναστασίου. 5η έκδ., Εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα 2004 (20001· τίτλ. πρωτ.: *A New History of Classical Rhetoric*, Princeton University Press, Νέα Υερσέη 1994).

Heinrich Lausberg, *Handbuch der literarischen Rhetorik. Eine Grundlegung der Literaturwissenschaft*. 3. Auflage 1990. Miteinem Vorwort von Arnold Arens, Στουτγκάρδη 1990.

Η λέξη ρητορική πρωτοεμφανίστηκε στα αγγλικά στις αρχές του 14ου αιώνα. Προήλθε από το παλιό γαλλικό *rethorique*, το οποίο προήλθε από τη λατινική ρητορική και το ελληνικό *rhētōr*, που σημαίνει «ομιλητής, κύριος ομιλητής, ρήτορας, καλλιτέχνης του λόγου».¹⁶

Κεφάλαιο 2

Ιστορία της ρητορικής

Η ρητορική έπαιξε σημαντικό ρόλο στα γραπτά της Μεσοποταμίας Ακκαδίας (2285-2250 π.Χ.), καθώς και στην περίοδο του Μέσου Βασιλείου της αρχαίας Αιγύπτου και στην εποχή του Κομφούκιου (551-479 π.Χ.) στην Κίνα. Ωστόσο, η αρχαία Ελλάδα έδωσε προτεραιότητα στη ρητορική με σημαντική συμβολή στη ζωή των πολιτών.

Οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι μετά από αυτούς, ανέδειξαν τη ρητορική ως σημαντικό εργαλείο πολιτικής συμμετοχής και θεωρούσαν τη ρητορική ως μια μορφή τέχνης. Αν και η ρητορική έχει ξεφύγει από τη σφαίρα της πολιτικής και τώρα λειτουργεί εντός της λογοτεχνίας και της διαφήμισης επίσης, ο όρος συνεχίζει να διατηρεί μια πολιτική χροιά.¹⁷

Υπάρχουν πολλοί εξέχοντες φιλόσοφοι που ασχολήθηκαν με την ιδέα της ρητορικής στο έργο τους, όπως ο Αριστοτέλης(4^{ος} αι π.Χ.),ο Εμπεδοκλής(5^{ος} αι.π.Χ.) ,ο Ciserο (106-43π.Χ.),ο Ισοκράτης (436-338 π.Χ.),ο Πλάτωνας (425-347 π.Χ.),ο Γάλλος φιλόσοφος Michel Foucault (1926-1984), ο Friedrich Nietzsche (19^{ος} αι.) που πίστευε ότι

---

¹⁶“*Rhetoric Definition* :*Rhetoric (REH-tore-ick) refers to the art of using language well, particularly in terms of written and spoken discourse. Effective rhetoric utilizes various tools to persuade, move, entertain, and please its audience.The word rhetoric first appeared in English in the early 14th century. It derived from the Old French rethorique, which came from the Latin rhetorice and the Greek rhētōr, meaning “speaker, master speaker, orator; artist of discourse.*”

¹⁷ ”SuperSummary: Rhetoric.What Is Rhetoric? Definition, Usage, and Literary Examples<https://www.supersummary.com/rhetoric-in-literature-definition-examples/>

η ρητορική ήταν ένας πολύ ανθρώπινος τρόπος να ψάχνεις για την αλήθεια, ο Roland Barthes (1915-1980).

Κεφάλαιο 3

3.1.«Μπλέ,Άσπρο,Μαύρο»¹⁸, ΚΑΡΙΜ ΑΜΕΛΑΛ.¹⁹

Στο ευφάνταστο δυστοπικό περιβάλλον που δημιουργεί ο Γαλλοαλγερινός συγγραφέας Καρίμ Αμελάλ, το εφιαλτικό σενάριο της κατάκτησης της εξουσίας από την Ακροδεξιά ζωντανεύει υπό το πρίσμα μιας ολόκληρης ρητορικής του συγγραφέα που βασίζεται στην απάθεια των πολιτών, στη δυσπιστία πολλών ότι θα συμβεί το κακό, όπως ακριβώς συνέβη και με την ύπουλη άνοδο του Χίτλερ στην εξουσία λίγο πριν ξεσπάσει ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και πολλοί ήταν εκείνοι που δεν πίστευαν τη θλιβερή συνέχεια που επακολούθησε, ούτε οι ίδιοι οι Εβραίοι. Στόχος του είναι να αφυπνίσει τον σύγχρονο βολεμένο πολίτη, να κραυγάζει δυνατά για τον φόβο της επανάληψης της ιστορίας, τον φόβο της επανεμφάνισης ολοκληρωτικών καθεστώτων με οδηγό την παράνοια και θύμα την ελευθερία. «Ζήτω η Μιρέιγ Λεφέκ!²⁰ Ζήτω το Εθνικό Κόμμα! Έξω οι Εβραίοι και οι Άραβες!» (σελ.249)

Σε έναν κόσμο όπου σήμερα το αξιακό σύστημα καταρρέει και η πολιτική συνήθως δεν ασκείται από τους ικανούς και τους καταρτισμένους, αλλά από κατά κόρον φαιδρούς πολιτευτές, αλιευτές σε κάθε περίπτωση ψήφων ή επικίνδυνους και αδίστακτους κυνηγούς της εξουσίας, ο Αμελάλ έρχεται να μας επισημάνει τον κίνδυνο που ελλοχεύει σε κάθε πολιτικό σύμπαν όταν καθοδηγείται από τη ζωή που ορίζει η

---

¹⁸Ο πρωτότυπος τίτλος του έργου είναι στα γαλλικά: BLEUBLANCNOIR

¹⁹ Ο **Karim Amellal**, γεννήθηκε στις 10 Νοεμβρίου 1978 στο [Παρίσι](#). Είναι [Γάλλος συγγραφέας](#), [δάσκαλος](#), [επιχειρηματίας](#) και [ανώτερος δημόσιος υπάλληλος](#). Διορίστηκε πρεσβευτής, διπλωματικός εκπρόσωπος στη [Μεσόγειο](#) από [τον Εμανουέλ Μακρόν](#) στις 29 Ιουλίου 2020. Ήταν επίσης μέλος της Επιτροπής, υπό την προεδρία του [Benjamin Stora](#) για τις γαλλοαλγερινές αναμνήσεις, και πρόεδρος της επιτροπής ταλέντων δημόσιας υπηρεσίας. Διδάσκει στο Sciences Po από το 2005.

²⁰ Ψευδώνυμο που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για την Μαρίν Λεπέν.

«εύκολη» πλουτοκρατία του καπιταλισμού (σελ.252) και αφήνεται στις φαινομενικές απολαύσεις της, αυτόν τον κίνδυνο της υποδόριας, της βίαιης ανατροπής της ελευθερίας, της δημοκρατίας.

Η δύναμη του τύπου και η δύναμη του χρήματος ορίζουν τον σύγχρονο πολιτικό κόσμο, τον καθορίζουν, τον αποδομούν ή τον αποθεώνουν. Τα μίντια και η πολιτική αλληλομαγνητίζονται και αλληλοεξαρτώνται δημιουργώντας δυναμικές ασκών του Αιόλου.

«Η πολιτική είναι απλή όταν ξέρεις λίγο πως λειτουργεί»(σελ.87) τα λόμπι συμφωνούν στο πρόσωπο ενός υποψηφίου κι ύστερα εξασφαλίζουν τη νίκη του» γράφει με κυνικό τρόπο ασκώντας τη δική του πολιτική ρητορική, αφορίζοντας στην ουσία τη δημοκρατία *«Ο λαός είναι κάτι που δεν υπάρχει. Η δημοκρατία είναι μία απάτη! Το μόνο που υπάρχει είναι το σύστημα: Αυτοί που είναι μέσα κι αυτοί που δεν είναι. Εμείς δεν είμαστε μέσα, αλλά εγώ ξέρω καλά ποιος είναι μέσα και ποιος το ελέγχει αυτό το σύστημα»(σελ.88)* για να καταλήξει λίγο παρακάτω ότι τα πράγματα δεν μπορεί να αλλάξουν μέσω πολιτικής *«δεν πίστευε πια ότι είναι δυνατόν να αλλάξουν τα πράγματα μέσω της πολιτικής, πόσο μάλλον μέσω των κομμάτων κι όσων τα διοικούν»(σελ.138)*

Το δίπολο Δεξιά-Αριστερά διατρέχει όλο το μυθιστόρημα. Τι είναι Δεξιά; Τι είναι Αριστερά; διερωτάται και καταλήγει *«Είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος» (σελ. 104) για να επισημάνει «Η Άκρα Δεξιά όμως, όχι δεν είναι η Γαλλία».*

Στη δική του ρητορική ο Αμεγάλ δηλώνει τον φόβο του, τον φόβο για την ισλαμοφοβία, το φόβο για το εύκολα ενοχοποιημένο μουσουλμανικό στοιχείο, το φόβο της τρομοκρατίας, καθώς έχει βιώσει την απόγνωση των τρομοκρατικών χτυπημάτων στη Γαλλία, όπως στα γραφεία της σατυρικής εφημερίδας *Charlie Hebdo(σελ.311),*

μνημονεύει την 11η Σεπτεμβρίου, τη μέρα που άλλαξε τον κόσμο και το χτύπημα στην Αμερική.²¹

«Είδες τι άνθρωποι είναι οι τρομοκράτες; Πρόκειται για εμπόρους σκατών, για αποτυχημένους, για μαλακισμένα που, επειδή δεν έχουν ζωή εδώ, ονειρεύονται μια καλύτερη ζωή στον άλλον κόσμο. Όλα αυτά τα δημιουργούμε εμείς, εδώ και χρόνια, εδώ και δεκαετίες»(Σελ.144)

Λατρεύει το Παρίσι (σελ.113)και τη χώρα του και φοβάται την αντίδραση του κόσμου στην πολιτική αποσύνθεση *«εδώ και χρόνια ,δεκαετίες ίσως, η αποσύνθεση προχωρά κάθε μέρα και περισσότερο...οι πολιτικοί δεν έχουν κάνει τίποτα, κανέναν τους. Εφαρμόζουν τις ίδιες πολιτικές, τις ίδιες ιδέες, τις ίδιες συνταγές. Τα πάντα έχουν αποτύχει. Ο κόσμος έχει κουραστεί κι έχει αγανακτήσει. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις πρόσθεσαν ένα ακόμη στρώμα αγανάκτησης. Άλλοτε, οι άνθρωποι ήταν θυμωμένοι εξαιτίας της κρίσης, της ανεργίας, τώρα όμως αισθάνονται κι εντελώς απροστάτευτοι, πιο ευάλωτοι από ποτέ»(σελ.101)*Η βάρβαρη καθημερινότητα, οι ανούσιες δουλειές, η σπατάλη του χρόνου οδηγούν τους εργαζόμενους να έχουν *«όλοι όψη πεθαμένου» (σελ.150)*και η παντελής έλλειψη εξεύρεσης μιας κάποιας λύσης οδηγεί στο να είμαστε *«όλοι δυστυχισμένοι» (σελ.161)*

Η έξυπνη χρήση ψευδωνύμων για την ακροδεξιά Μαρίν Λεπέν αλλά και για άλλους πολιτικούς, όπως τον Νικολά Σαρκοζί για να στηλιτεύσει τις αντιθέσεις των δύο προσωπικοτήτων και τις αντιφάσεις των δυο πολιτικών που εκπροσωπούν, συνθέτει έναν απολαυστικό και συνάμα σαρκαστικό μυθιστορηματικό καμβά. Με τον όρο δε «εθνική ανόρθωση» που βαφτίζει το σχέδιο της ακροδεξιάς στην εξουσία αποδομεί το κάθε πολιτικό πρόγραμμα που ενίοτε παρουσιάζεται και το οποίο μπορεί να παίρνει ένα οποιαδήποτε όνομα, να εντυπωσιάζει, να προκαλεί ελπίδες και στη συνέχεια να καταρρέει. *«Τα κόμματα είναι νεκρά»* κι εμείς *«είμαστε ήδη ένοχοι για το ότι δεν κάναμε*

---

²¹“ But one illusion has been shattered on 11 September: that we can have the good life irrespective of the rest of the world.”Tony Blair’s metaphors (13 November 2001) 12 November 2001, The Lord Mayor’s Banquet, London

τίποτα όταν μπορούσαμε»(σελ.236) για τον Αμελάλ, ο οποίος προσπαθεί να ξαναζυπνήσει το μύχιο πάθος για αγώνα στον αναγνώστη του. Και το στήσιμο της δικής του ρητορικής πετυχαίνει τον στόχο της καθώς το μυθιστόρημα διαβάζεται με δίψα αφήνοντας σίγουρα γροθιά στη σκέψη.

Δεν είναι η πρώτη φορά βέβαια που οι Γάλλοι λογοτέχνες εκφράζουν τις ανησυχίες τους. Και ο Ανρί Μασσί στο κατώφλι του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έγραφε: «Αν η Γαλλία δεν ζυπνήσει θα περάσει σύντομα από πολύ σοβαρούς κινδύνους. Τα λόγια τούτα που ειπώθηκαν το 1932...Τα υποδέχτηκε όμως η αδιαφορία και η δυσπιστία στη χώρα μας. Αυτή η τύφλωση μας έφερε στα χρόνια που ζούμε».²² Η αέναη ανάγκη του ηγέτη, πιο απαραίτητη από ποτέ σήμερα,(σελ.310) η ανάγκη ύπαρξης μιας ισχυρής προσωπικότητας που θα μπορεί να παίρνει σοβαρές αποφάσεις υπογραμμίζεται με την επιλογή των Γάλλων στο «Μπλε/Άσπρο/Μαύρο» και την επιβεβαίωση της διάχυσης των ιδεών της άκρας δεξιάς σε όλες τις κοινωνικές κατηγορίες.

«οι άνθρωποι που ψήφισαν την Μιρέιγ Λεφέκ δεν είναι ρατσιστές, θέλουν όμως έναν ηγέτη, κάποιον που να παίρνει αποφάσεις και να αναλαμβάνει δράση, κάποιον που να προστατεύει τη χώρα, και για το σκοπό αυτό είναι διατεθειμένοι να ξεχάσουν, για όσο χρειαστεί, ορισμένες αρχές (σελ.237)

Στο εφιαλτικό του σενάριο τα θίγει όλα, από τις αδιακρίτως επιθέσεις εναντίον οποιουδήποτε διαφορετικού ανθρώπινου όντος π.χ. άτομα έγχρωμα, μελαμψά, με εμφανή θρησκευτικά σημάδια, πυκνά γένια, τζιχαντιστική μαντίλα κ.α. δέχονταν ξαφνικά επιθέσεις και ξυλοκοπούνταν ανηλεώς, τους δημόσιους εξευτελισμούς, τις επικίνδυνες πληθυσμιακές ομάδες «οι ρομά, οι μουσουλμάνοι και παρεμφερείς, οι μη μουσουλμάνοι Άραβες και παρεμφερείς, οι ομοφυλόφιλοι και παρεμφερείς κλπ.....»(σελ.321), τον έλεγχο της πληροφορίας, τις τηλεφωνικές υποκλοπές για παρακολούθηση αμέτρητων υπόπτων, την ταξιαρχία πνευματικών ερευνών-μιας

---

²²Ανρί Μασσί, «Ο αιώνιος κίνδυνος», Νεοελληνικά Γράμματα, 11.11.1939, σ. 12.

πραγματικής αστυνομίας της σκέψης(σελ.360),τη μαύρη λίστα με ονόματα δημοσιογράφων και διανοούμενων, τη συγκρότηση πολιτοφυλακών, ο στρατός να καλύπτει την πόλη ,εκατομμύρια κάτοικοι εγκλωβισμένοι, επιθέσεις σε άνδρες, γυναίκες, γέρους και παιδιά(σελ.388),η ταύτιση της μαντίλας και των γενιών με την τρομοκρατία, αναπαριστώντας στα μάτια μας έναν φασιστικό κόσμο που με μένος επιβάλλεται στον ελεύθερο κόσμο. *«Ο κόσμος ξυπνάει, σιγά σιγά αλλά σταθερά...δεν είμαστε όμως παρά μόνο στην αρχή .Όλα είναι μπροστά μας. Και θα μας βάλουν πολλά εμπόδια»(σελ.309)*

“Το πρόβλημα που αντικρύζει η δημοκρατία τον 20ού αιώνα είναι αν μέσα στο όχημα της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας που εξυπηρέτησε κυρίως την περίοδο της μεγάλης ανάπτυξης του σύγχρονου καπιταλισμού θα μπορέσει να ικανοποιήσει την κοινωνική ισότητα...Αλλά η υπερβολική ενίσχυση της πολιτικής εξουσίας γρήγορα οδηγεί στην κατάργηση των ατομικών ελευθεριών και στην άρνηση των ιδεολογικών βάσεων της δημοκρατίας. Και στην άρνηση αυτή προβαίνουν θαρραλέα ο φασισμός και ο κομμουνισμός. Με μια βασική διαφορά ότι το μεν φασιστικό κράτος είναι υπερατομικό ενώ ο κομμουνισμός που αυτοχαρακτηρίζεται ως μεταβατική δικτατορία του προλεταριάτου στηρίζεται σε ατομικιστική βάση...η δημοκρατία είναι η ανώτερη μορφή πολιτεύματος το οποίο ακριβώς λόγω της ελαστικότητάς του δε θυσιάζει στην κλίση του Προκρούστη τις άπειρες δυνατότητες ανθρώπινης προόδου. Μέσα στο σχήμα της δημοκρατίας έχουν την υποχρέωση οι διανοούμενοι να ζητήσουν τη διόρθωση των ελαττωμάτων της».²³

---

²³ Ι. Λαμπίρης, «Οι ιδεολογικές βάσεις της δημοκρατίας», Σήμερα τεύχος 6, Ιούνιος 1933, σ. 161-163.

3.2. «Εκμηδένιση»²⁴, Μισέλ Ουέλμπεκ.²⁵

Ο χαρισματικός μυθιστοριογράφος, δοκιμιογράφος και ποιητής που τιμήθηκε και με το βραβείο Γκονκούρ το 2010 με φόντο τη Γαλλία και την κρυμμένη επισήμανση της δημοκρατικής ταυτότητας της συνθέτει ένα περίπλοκο πολιτικοκοινωνικό μυθιστόρημα εξελισσόμενο σε πολλαπλά επίπεδα καταθέτοντας τη δική του ματιά για την επικινδυνότητα της φθοράς και του επικείμενου αφανισμού του παγκόσμιου συστήματος. Με το μυστήριο, την αγωνία που διαρκώς κορυφώνεται, το απρόβλεπτο ως υφολογικά όπλα, δημιουργεί σκηνικά αστυνομικού θρίλερ και πολιτικού δράματος στα οποία κινούνται εγκλωβισμένοι θύτες και θύματα.

Η τρομοκρατία απασχολεί τον συγγραφέα και το δηλώνει ευφάνταστα γράφοντας για πρωτοφανείς αρχικά ηλεκτρονικές τρομοκρατικές επιθέσεις που στον αιώνα μας έχουν πλέον τη δύναμη να ανατρέψουν τα πάντα και να χτυπήσουν την παγκόσμια οικονομία. Από το τρομοκρατικό χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου στη Νέα Υόρκη που πάγωσε και άλλαξε τον κόσμο και τα συνεχιζόμενα τρομοκρατικά χτυπήματα ανά τον κόσμο και στη Γαλλία (δύο φορές στα γραφεία της σατυρικής εφημερίδας Charlie Hebdo και στο συναυλιακό χώρο στο Bataclan) η «Εκμηδένιση» έρχεται να μας θυμίσει, να μας σημαδέψει με έναν απόλυτο αόρατο φόβο, να μας αφυπνίσει, επαναφέροντας την πρώιμη διαπίστωση του πρώην Αμερικανού Προέδρου Μπιλ Κλίντον στην ομιλία του το 1999,²⁶ πριν συμβούν όλα

---

²⁴Ο πρωτότυπος τίτλος του έργου είναι «Aneantir»

²⁵ Ο Μισέλ Ουέλμπεκ (Michel Houellebecq) γεννηθείς στις 26 February 1956 είναι Γάλλος μυθιστοριογράφος, δοκιμιογράφος και ποιητής με παγκόσμια απήχηση. Το 2010 τιμήθηκε με το βραβείο Γκονκούρ για το μυθιστόρημά του «Ο χάρτης και η επικράτεια».

²⁶ The History of Rhetoric/Rhetoric vs Persuasion

αυτά, «είναι ευθύνη μας πλέον να διαμορφώσουμε έναν κόσμο πιο ειρηνικό, πιο ασφαλή, πιο ελεύθερο».²⁷

Με βίντεο που δηλώνουν τη δύναμη των χάκερ στο σύγχρονο κόσμο ξεκινά το τρομοκρατικό γαϊτανάκι με στόχο τον Γάλλο Υπουργό Οικονομικών και κίνητρα άγνωστα σελ.24 «Ένα :έχουμε να κάνουμε με μία επίθεση από αγνώστους....Τέσσερα: Τα κίνητρά τους είναι άγνωστα». Ο πρωταγωνιστής, ο Πωλ, ένας δημόσιος υπάλληλος, σύμβουλος του Υπουργού Οικονομικών μοιάζει αβοήθητος και χαμένος μπροστά σε όσα εξελίσσονται. Η εποχή έχει αλλάξει και προσπαθεί να την κατανοήσει, όπως ο καθένας μας προφανώς.²⁸

Με την υπερβολή στις περιγραφές του ο Ουέλμπεκ ασκεί τη ρητορική του και δεν χαϊδεύει αυτιά ούτε στον φανταστικό κόσμο που δημιουργεί. Το βίντεο δείχνει τον «αποκεφαλισμό του Υπουργού»σελ.105. Όμως ο Μπρυνό, ο Υπουργός Οικονομικών ήταν μέχρι σήμερα ο καταλληλότερος για τη θέση,δεν υπέκυπτε στη μέθη της εξουσίας και «η υπουργία του ήταν ο ορισμός της επιτυχίας»σελ.41για τα ΜΜΕ.²⁹Και εδώ ακριβώς είναι το σημείο καμπής που εγείρει ρητορικά ερωτήματα στη συνείδηση του αναγνώστη του.

Ο Ουέλμπεκ καταφέρνει παρακολουθώντας την αφήγηση του Πωλ να τα χωρέσει όλα, τις απορίες για τις ταξικές διαφορές, τους δεξιούς, τους αριστερούς, τους ακτιβιστές της άκρας αριστεράς, την ενοχή για τα 8000 ευρώ, τον μισθό του Πωλ δίπλα στον Υπουργό, την ανεργία άλλων ικανών, την ερωτική δυσφορία, τα πρόσωπα των

---

²⁷«And the responsibility we now have to shape a world that is more peaceful, more secure, more free» Speech President Bill Clinton,(State of the Union 1999) Clinton’s Metaphors 27 January 1998,State of the Union Address, Washington,DC.

²⁸Ο Γρηγόρης Κασσιμάτης σημειώνει προφητικά «Ο κόσμος βρέθηκε μπροστά στο μοιραίο τρίστιρατο όπου όφειλε να εκλέξει ποιο δρόμο θα πάρει» .Γρηγόρης Κασσιμάτης, «Ψηλαφήματα στο σκοτάδι», Σήμερα τεύχος 10, Οχτώβρης 1933, σ. 293- 297.

²⁹«Γνώριζε όλες τις υποθέσεις άριστα, ήταν λες κι είχε έναν δεύτερο εγκέφαλο, ηλεκτρονικό, συνδεδεμένο με τον κανονικό ανθρώπινο εγκέφαλό του»σελ.51 .Στις δημοσκοπήσεις περί καταλληλότητας ο Μπρυνό έπιανε το απίστευτο νούμερο του 88% σελ.42,όμως μόλις το 16% τον θεωρούσε «συμπονετικό» και μόλις το 11% θεωρούσε πως ήταν «κοντά στον κόσμο»σελ.43 «Με δύο λόγια: ο κόσμος τον εκτιμούσε, αλλά δεν τον αγαπούσε».

Υπουργών που είναι συνηθισμένοι άνθρωποι, τρώνε πίτσα και τους αρέσουν οι γυναίκες, την παντοτινή δέσμευση με το κράτος, την παντοτινή δέσμευση για όσους ασχολούνται με τις μυστικές υπηρεσίες.

Λίγο πριν τις Προεδρικές εκλογές στην Γαλλία το 2027 όλοι βρίσκονται σε αναμονή των εξελίξεων και των αποφάσεων των ανωτέρω. Ένας κόσμος σε σύγχυση, σε αδημονία, σε εγκλωβισμό και υπό τρομοκρατικά απειλητικά παιχνίδια. Οι γαλλικές μυστικές υπηρεσίες βάλλονται και οι επικοινωνίες της κινεζικής κυβέρνησης έχουν διαρρεύσει (σελ.248). Με ποιο όφελος; Θέτοντας διαρκώς απρόβλεπτες εξελίξεις και νέα δεδομένα ο Ουέλμπεκ συνθέτει ένα σκεπτικό πάνω σε ερωτήματα που προκαλεί στον αναγνώστη και τον καλεί υποδοριώς να απαντήσει κι εν συνεχεία να τον αφυπνίσει να πράξει χρησιμοποιώντας και το ερώτημα του Καντ «Τι οφείλω να κάνω;» (σελ.80). Με αριστοτεχνικό τρόπο ο Ουέλμπεκ στηλιτεύει τη διπροσωπία των πολιτικών, τα λόμπι, την ταύτιση πολιτικής και μίντια (σελ.256), τη ζωή των μεγαλείων, όπως ο Υπουργός Οικονομικών που είχε μάγαιρα και οικονόμο στο Υπουργείο (σελ.254), ο Πρόεδρος που είχε χρυσό γραφείο και το μεγαλείο του ψέματος «μου έδωσε την εντύπωση του μεγάλου ψευταρά» (σελ 257)

Ενόψει των προεδρικών εκλογών γίνεται και τρίτο τρομοκρατικό χτύπημα στην δανέζικη εταιρία Cyros, πρώτη στις πωλήσεις σπέρματος, ενώ οι τρομοκράτες χακάρουν και πορνογραφικά σάιτ. Δεν είναι μόνο η παγκόσμια οικονομία που κλυδωνίζεται, δεν είναι μόνο οι κοινωνικές ανισότητες που μαστίζουν τον κόσμο, είναι και τα κατά παραγγελία παιδιά πια που θα φτιάξουν ένα διαφορετικό μέλλον, παιδιά που θα γεννηθούν με σπέρματα δανεικά, με σπέρματα δωρεάν, όπως στη Γαλλία ή με σπέρματα αγορασμένα κι όχι παιδιά από έρωτα.

Και το τελευταίο τρομοκρατικό χτύπημα είναι ο θάνατος Αφρικανών μεταναστών ναυαγών στη θάλασσα, που πνίγονται βασανιστικά και αβοήθητοι, καταγεγραμμένο σε βίντεο σαράντα λεπτών. Με σθεναρά τα προβλήματα της ανεργίας και της μετανάστευσης τα τρομοκρατικά χτυπήματα έρχονται ως επιστέγασμα σε νοοτροπία πολιτικών και στο τέλος της μέρας ωφελούν το σύστημα. Η ομολογία των πολιτικών κυνική: «κατά βάθος οι επιθέσεις μάλλον μας ωφέλησαν. Μετά την πρώτη, οι εξαγωγές των ασιατικών χωρών έπεσαν προφανώς, έτσι αποκαταστάθηκε το εμπορικό

ισοζύγιο'. Η δεύτερη δεν μας άγγιζε, η Γαλλία απέχει από την αγορά τεχνητής γονιμοποίησης. Και η τρίτη είναι φρικτό που το λέω αλλά η μετανάστευση θα ανακοπεί και σε εκλογικό επίπεδο είναι καλό αυτό γι εμάς..»σελ.507. Τα χτυπήματα δεν ήταν τυχαία. Η γεωγραφική τους θέση συνδέεται και γίνεται ένα ιερό τρίγωνο που είναι το μισό ενός πενταγράμματος.³⁰

Ο πρωταγωνιστής σταδιακά αποδομεί το σύστημα που υπερασπιζόταν, βρίσκεται αντιμέτωπος με αποκαλύψεις, παραιτείται από τη δουλειά του και στο τέλος οδηγείται στην απόλυτη εκμηδένιση ο ίδιος, αφού αργοπεθαίνει προσβεβλημένος από καρκίνο.³¹ Στην απόλυτη εκμηδένιση των πάντων η αγάπη μένει σταθερή αξία μέχρι τέλους και η στιφή βεβαιότητα ότι δεν ήταν στο χέρι μας ν' αλλάξουμε τα πράγματα. Γιατί για ν' αλλάξουν τα πράγματα θα έπρεπε να λέμε «*παραμυθένια ψέματα*», όπως του λέει η αγαπημένη του. Και τελικά ο Ουέλμπεκ γίνεται λυρικός, συγκινησιακός, απόλυτος πετυχαίνοντας βαθιά ερωτήματα και βουβό πόνο για τους καιρούς που ζούμε. Άλλωστε, όπως γράφει ο καθηγητής πολιτικής ρητορικής Luis Othoniel Rosa³² «Η μεγάλη πρόκληση της πολιτικής λογοτεχνίας σήμερα είναι να δημιουργήσει την πιο άγρια ποιητική με μέσο τα ερείπια ετοιμοθάνατων κόσμων».

---

³⁰ «Για τους περισσότερους αποκρυφιστές η μετάβαση από το όρθιο στο αντεστραμμένο πεντάγραμμα συμβολίζει τη νίκη της ύλης επί του πνεύματος, του χάους επί της τάξης, και γενικότερα τω δυνάμεων του κακού επί των δυνάμεων του καλού»... «κι αν χαράξεις έναν κύκλο γύρω από το πεντάγραμμα γίνεται πεντάλφα, που αυτή τη φορά συμβολίζει τη μετάβαση από τη θεωρία στην πράξη, από τη γνώση στη δύναμη» σελ.513

³¹ Η ιδέα του θανάτου στο μυαλό του ήρωά του θίγεται από ωρίς στο βιβλίο: «αυτό το φως αργά τα απογεύματα στις αρχές του Δεκεμβρίου ήταν πραγματικά ζοφερό, σκέφτηκε ο Πωλ. Ιδανική εποχή για να πεθάνεις»σελ.105

³² “As the Bodies Pile Up, or What is Political Literature Today?” page 343, Luis Othoniel Rosa, University of Nebraska-Lincoln

3.3 «Δεν γίνονται αυτά εδώ»,³³ Λούις Σινκλέρ.³⁴

Και όμως γίνονται αυτά εδώ κραυγάζει ο Λούις Σινκλέρ με αυτή τη διαχρονική πολιτική σάτιρα σε μορφή μυθιστορήματος που έγραψε το 1935 και του χάρισε το Νόμπελ Λογοτεχνίας, το πρώτο που δόθηκε σε Αμερικανό λογοτέχνη.

Ένα εμβληματικό, βαθιά πολιτικό έργο που κατακεραυνώνει τα ολοκληρωτικά καθεστώτα και καταγράφει τους κινδύνους που ελλοχεύουν πίσω από τη διπροσωπία πολιτικών, οι οποίοι μπορεί να εμφανιστούν την κατάλληλη χρονική στιγμή και με τα αληθοφανή ψέματά τους να ξεγελάσουν τους πολίτες, αλλά και ένα ολόκληρο μέλλον

---

³³Ο πρωτότυπος τίτλος του έργου είναι “It can’t happen here” με υπέρτιτλο “What will happen when America has a dictator?” Anovel by Sinclair Lewis, ημερομηνία έκδοσης 21 Οκτωβρίου 1935, ΗΠΑ

³⁴ Ο Σίνκλερ Λιούις (Sinclair Lewis, 7 Φεβρουαρίου 1885 – 10 Ιανουαρίου 1951) ήταν Αμερικανός λογοτέχνης, ο πρώτος Αμερικανός που έλαβε το Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1930.^[3] Γεννήθηκε στη Μινεσότα των Η.Π.Α. και ήταν γιος γιατρού. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο του Γέιλ. Το πρώτο του σημαντικό έργο με το οποίο έγινε γνωστός, ήταν το μυθιστόρημα *Μέιν Στριπ* (Κεντρικός Δρόμος, 1920), που απέσπασε την προσοχή των κριτικών και του κοινού και κυκλοφόρησε πλατιά. Στο έργο αυτό ο Λιούις έκανε μια ρεαλιστική καταγγελία της κενότητας και του συντηρητισμού της αμερικανικής επαρχίας. Ακολούθησε το *Μπάμπιτ* (1922), όπου περιγράφει τη ζωή των νεόπλουτων της εποχής του, από τους οποίους διαμορφώθηκε αργότερα το σύμβολο του μέσου Αμερικανού. Στο *Άροουσμινθ* (1925) πραγματεύεται το θέμα της επιστημονικής έρευνας, ενώ στο *Έλμερ Γκάντρι* (1927) κατηριάζει την αμερικανική εκκλησία. Για το *Άροουσμινθ* βραβεύτηκε το 1926 με το βραβείο Πούλιτζερ (Μυθοπλασίας), το οποίο όμως αρνήθηκε. Στο μυθιστόρημά του *Ντόντσογουερθ* (1929) επανέρχεται στο θέμα του *Μπάμπιτ*, αλλά αυτή τη φορά ασχολείται με την απογοήτευση του τύπου του νεόπλουτου, που ανακαλύπτει την κενότητά του. Δημοσίευσε διάφορα μυθιστορήματα και άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά. Το 1936 το Πανεπιστήμιο του Γέιλ τον ανακήρυξε επίτιμο διδάκτορα της Φιλολογίας. Τη δεκαετία 1930-1940 στράφηκε στο θέατρο και συνεργάστηκε στη συγγραφή των έργων *Τζείχόκερ*, *Αυτό δε μπορεί να συμβεί εδώ* και *Η Αντζέλα είναι εικοσιδύο χρονών*.

Αναγνωρίζεται ως ένας από τους μεγαλύτερους μυθιστοριογράφους των Η.Π.Α. Έγραψε ακόμη τα έργα: *Από βασιλικό αίμα*, *Κας Τιμπερλέν*, *Ένας τόσο απέραντος κόσμος*, *Οι αθώοι*, *Έργο τέχνης*, *Γεδεών Πλάνις* κ.ά.

χωρών μαζί τους. Όπως ακριβώς συνέβη και με τον γερουσιαστή Μπαζ Γουίντριπ, έναν δημαγωγό που λέει στον κόσμο αυτά που θέλει να ακούσει, ανάλογα με αυτά που έχει ανάγκη και όχι αυτά που πραγματικά πιστεύει και καταφέρνει νικώντας στις εσωκομματικές εκλογές τον Φραγκλίνο Ρούζβελτ³⁵ και τον ρεπουμπλικάνο υποψήφιο Φράνσις Τάσμπροου ,να εκλεγεί Πρόεδρος των ΗΠΑ για να μετατραπεί τελικά σε απόλυτο και σκληρό δικτάτορα. Στον αντίποδα, ένας μαχητικός δημοσιογράφος, γύρω στα 60, που αρνείται να υποκύψει ο Ντορέμους Τζέσαπ και βασικός πρωταγωνιστής του συγγραφέα. «Κάθε άνθρωπος είναι βασιλιάς όταν υπάρχει έστω και ένας που βρίσκεται από κάτω του» γράφει ο Σινκλέρ την εποχή του Μεσοπολέμου, μετά από επτά χρόνια ύφεσης, προσπαθώντας να προειδοποιήσει τους Αμερικανούς για τον κίνδυνο να επικρατήσει και στις ΗΠΑ ο ολοκληρωτισμός που ήδη υπήρχε στην Ευρώπη,στη Γερμανία από τον Χίτλερ και στην Ιταλία από τον Μουσολίνι.

Με μία έξυπνη δόμηση των κεφαλαίων του ο Σινκλέρ από το 5 έως το 20 ξεκινά με αποσπάσματα του βιβλίου του Μπαζ Γουίντριπ «Ωρα Μηδέν» που είχε γράψει πολύ πριν μπει στο γαϊτανάκι της εξουσίας. Έτσι δημιουργεί μία ευφυή αντίστοιχη και δυνατή ειρωνεία με τα δρώμενα. Διότι δεν υπήρχε κάτι που να μην είχε ειπωθεί από τον μετέπειτα δικτάτορα, όλα βρίσκονταν σε εκείνες τις σελίδες, δηλωμένα, καταγεγραμμένα, μόνο που κανείς δεν τα είχε πιστέψει ή δεν τα είχε προσέξει. Με την ανάγκη που διακατέχει τους αφελείς πολίτες για θαυματοποιούς «στρέφονταν στον Μπερζίλιους Γουίντριπ με στόχο να παίξει τον ρόλο της χήνας με τα χρυσά αυγά» (σελ. 113), ο Μπερζίλιους έταξε ότι θα τους αυξήσει -εξωπραγματικά -τα εισοδήματα και τους έπεισε. Έτσι απλά.

Και ποιοί τελικά είναι εκείνοι που ψηφίζουν ένα φασιστοειδές πρόσωπο πολιτικού και όχι, τον φιλελεύθερο Φράνσις Τάσμπροου; Εκείνοι που αδυνατούσαν να

---

³⁵ Ο **Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ** (αγγλικά: *Franklin Delano Roosevelt*), (30 Ιανουαρίου 1882 - 12 Απριλίου 1945) ήταν **Αμερικανός πολιτικός**, που διετέλεσε 32ος **πρόεδρος** των **Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής**. Συχνά αναφέρεται στα αγγλικά με τα αρχικά του ονόματός του, **FDR**.^[18] Υπήρξε πρόεδρος κατά το μεγαλύτερο μέρος της **Μεγάλης Ύφεσης** και του **Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου**. Θεωρείται από πολλούς ένας από τους σημαντικότερους Προέδρους των Ηνωμένων Πολιτειών, μαζί με τον **Τζορτζ Ουάσινγκτον** και τον **Αβραάμ Λίνκολν**.^[19]

πληρώσουν το ηλεκτρικό ρεύμα, μεγαλοαστοί που ήθελαν λιγότερους φόρους, άνεργοι, επιδοτούμενοι της Πρόνοιας που πίστεψαν ότι θα μπορούσαν να λάβουν για ελάχιστο εισόδημα εκείνο των 5.000 δολαρίων, δημοφιλείς ιεροκήρυκες που ήθελαν να γίνουν ακόμη πιο δημοφιλείς, μέλη της Κου Κλουξ Κλαν³⁶ που πίστευαν ότι οι πολιτικοί τους είχαν προδώσει και ήθελαν οι «νέγροι» να χάσουν τα πολιτικά τους δικαιώματα. Όλοι αυτοί ψήφισαν τον άνθρωπο «που έδινε εξίσου εντυπωσιακές υποσχέσεις σε όλους και εξίσου εντυπωσιακά δεν έκανε τίποτα για κανέναν»(σελ.108). Έτσι υπερψηφίστηκε από την «πλειοψηφία των Ρεπουμπλικάνων που φοβούνταν τον φασισμό των Δημοκρατών και το σύνολο των Δημοκρατών που φοβούνταν τον φασισμό των Ρεπουμπλικάνων» (σελ. 111).

Μόλις όμως ο Μπαζ αναλαμβάνει την εξουσία δείχνει το πραγματικό του πρόσωπο. Καταρχάς ως νεοεκλεγείς Πρόεδρος το πρώτο που κάνει είναι να καθίσει στο γραφείο του Λευκού Οίκου φορώντας μόνο τις κάλτσες του(σελ.185), ομολογώντας ότι περίμενε έξι χρόνια να το κάνει και αμέσως μετά να θεσμοθετήσει να έχει τον πλήρη έλεγχο νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας. Άλλωστε, ήταν το νούμερο 11 στην λίστα των «15 Πυλώνων της Νίκης των Ξεχασμένων ανθρώπων» που είχε συντάξει πολύ πριν κατακτήσει την απόλυτη εξουσία. Είναι σαφές ότι είναι εναντίον των Εβραίων, των Μαύρων, των γυναικών που πρέπει να γυρίσουν στα οικιακά τους, των διανοουμένων. Τιμωρός των πάντων δημιουργεί ένα τάγμα εμπίστων, τους MM, τρομοκρατεί, απειλεί, φιμώνει και διοικεί ανενόχλητος.

«...δεν μπορούσε να πιστέψει ότι εκείνη η γελοία τυραννία θα διαρκούσε. Δεν γίνονται αυτά εδώ ,έλεγε ο Ντορέμους ,ακόμη και τώρα. Το μόνο πράγμα που τον μπέρδενε περισσότερο ήταν ότι μπορούσε να υπάρξει ένας δικτάτορας φαινομενικά τόσο

---

³⁶Ο όρος **Κου Κλουξ Κλαν** (*Ku Klux Klan*, KKK), αναφέρεται κυρίως σε τρεις οργανώσεις που έδρασαν στις [Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής](#) και υποστήριζαν το ιδεολόγημα της υπεροχής των λευκών έναντι των άλλων φυλών, τον [αντισημιτισμό](#), και τον [ρατσισμό](#) γενικότερα. Θεωρείται η κατά παράδοση μεγαλύτερη ακροδεξιά οργάνωση στις ΗΠΑ και η δεξαμενή για μικρότερες ακροδεξιές οργανώσεις. Αυτές οι οργανώσεις χρησιμοποίησαν συχνά την [τρομοκρατία](#), τη βία και πράξεις εκφοβισμού, για να καταπιέσουν τους Αφροαμερικανούς και άλλες φυλετικές ομάδες.

διαφορετικός από τους φανατισμένους Χίτλερ, τους θεατρίνους φασίστες και τους καίσαρες με τις δάφνες που στεφάνωναν τα φαλακρά τους κρανία»σελ.196

Όταν τα πράγματα θα φτάσουν στο απροχώρητο ο δαιμόνιος Ντορέμους θα περάσει στην αντίσταση και όχι μόνος, μαζί με την κόρη και τον μέλλοντα γαμπρό του και την πολύ νεότερη ερωμένη του.

Ο Σινκλέρ χειρίζεται άρτια το υλικό του, τους δομημένους χαρακτήρες του, την ακροβασία μεταξύ του χιούμορ και του δράματος που εξελίσσεται σχεδόν σε κάθε σκηνή, το πλούσιο λεξιλόγιό του, τα επίθετα που τοποθετεί (π.χ. *ένοχη χώρα* σελ.467, *οι σιδερένιες διακηρύξεις του ραδιοφώνου*,σελ.85)δημιουργώντας ανταγωγές, υπερβολές, μεταφορές (*Ο θεός είχε πέσει για ύπνο*, σελ. 442) αλλά και τα ρητορικά ερωτήματα που θέτει στον αναγνώστη του από τα συμφραζόμενά του πολλές φορές ,όπως συμβαίνει στη σελ.103: είναι ιδιοφυείς ηθοποιοί ή ρομαντικοί πατριώτες τελικά οι πολιτικοί;

«..ήταν ιδιοφυής ηθοποιός. Δεν υπήρχε πιο χειμαρρώδης θεατρίνος στη σκηνή....Εντούτοις κάτω από την επιφανειακή θεατρικότητα υπήρχε μία ασυνήθιστη φυσική ικανότητα να ενθουσιάζεται αυθεντικά από το ακροατήριό του κι εκείνο μαζί του»

Με την κατάκτηση της εξουσίας από απολυταρχικό καθεστώς ασχολείται και ο Φίλιπ Ροθ ³⁷ στο φανταστικό πολιτικό θρίλερ «Συνωμοσία εναντίον της Αμερικής»³⁸,όπου εκεί νικητής στέφεται ένας φιλοναζιστής υποψήφιος, τη χρονιά του 1940. Το θέμα απασχολεί όμως κι άλλους Αμερικανούς συγγραφείς, όπως τον Φίλιπ

---

³⁷Ο **Φίλιπ Ροθ** (*Philip Milton Roth*, [19 Μαρτίου 1933](#) - 22 Μαΐου 2018) ήταν [Αμερικανός](#) συγγραφέας (εβραϊκής καταγωγής). Το πρώτο του βιβλίο «Αντίο Κολόμπους» εκδόθηκε το 1959. Είχε λάβει πολλά λογοτεχνικά βραβεία και είχε μεγάλη αναγνώριση από κοινό και κριτικούς. Ορισμένα από τα πιο γνωστά έργα του είναι το «Αντίο Κολόμπους», το «Σύνδρομο Πόρτνοϊ» του 1969 και η σειρά μυθιστορημάτων με αφηγητή το alter ego του *Νέιθαν Ζούκερμαν* . Το 2012 τιμήθηκε με το [Βραβείο Πρίγκιπας της Αστόριας](#).

³⁸ «Συνωμοσία εναντίον της Αμερικής»(“The plot against America”)Φίλιπ Ροθ, μτφρ. Ηλίας Μαγκλίνης, εκδ. Πόλις, Νοέμβριος 2007

Μάγιερ³⁹, ο οποίος στο βιβλίο του «Αμερικάνικη σκουριά»⁴⁰ καταγράφει τις κοινωνικές εξελίξεις που μπορούν να γεννήσουν σύγχρονα φαινόμενα Τραμπ και τα αίτια επικράτησης της μισαλλοδοξίας σε ανεκτικές κοινωνίες.

Ο Σινκλέρ προφητικός γράφει: «Για να θυμηθώ τον Ρομέν Ρολάν, μία χώρα που ανέχεται τα ανήθικα μέσα-ανήθικους σκοπούς, την απόρριψη της ηθικής-για μία γενιά, θα δηλητηριασθεί τόσο πολύ, που αποκλείεται να έχει καλό τέλος»(σελ.322)

Την ίδια περίοδο ο δικός μας Παύλος Γκίκας⁴¹ αποτυπώνει προβληματισμούς αλλά και το κλίμα της εποχής γράφοντας σε άρθρο του στο λογοτεχνικό περιοδικό «Σήμερα»⁴²: «Οι φωτισμένοι καπιταλιστές της Αμερικής αρκούνται (εναντίον της πιθανότητας της κοινωνικής επανάστασης) στα προφυλακτικά μέτρα που τα θέλουν ουσιαστικότερα απ' τον τουφεκισμό. Υπάρχει εκεί μέσα μια ομολογία της οικονομικής παρακμής του καπιταλισμού. Μα γίνεται μαζί και προσπάθεια ανανέωσής του. Ο χρόνος θα δείξει αν τέτοιες ανανεώσεις είναι δυνατές και για πόσο»⁴³ Παράλληλα, ο ακαδημαϊκός Γρηγόρης Κασιμάτης⁴⁴ στο ίδιο πνεύμα γράφει στο «Σήμερα»

---

³⁹Ο Φίλιπ Μάγιερ (**Philipp Meyer**) γεννήθηκε το 1974 στη Νέα Υόρκη, αλλά μεγάλωσε σε μια εργατική γειτονιά της Βαλτιμόρης. Στην ηλικία των είκοσι ετών αποφάσισε να γίνει συγγραφέας και δύο χρόνια αργότερα έγινε δεκτός στο Πανεπιστήμιο Κορνέλ, όπου σπούδασε Αγγλική Φιλολογία. Αποφοίτησε μεν, αλλά, καθώς ήταν χρεωμένος, αποφάσισε να εργαστεί στη Γουόλ Στριτ για να αποπληρώσει τα φοιτητικά του δάνεια. Αργότερα μεταπήδησε στον τραπεζικό τομέα της Ευρώπης. Κατόπιν έκανε διάφορες δουλειές, όπως τραυματιοφορέας ή οικοδόμος, αλλά η απόφασή του να αφιερωθεί στη λογοτεχνία ήταν οριστική. Το 2009, με το πρώτο του μυθιστόρημα, Αμερικάνικη σκουριά (Εκδόσεις Καστανιώτη, 2014, μτφρ. Κωνσταντίνος Ματσούκας), απέσπασε το Βραβείο Βιβλίου των Los Angeles Times, ενώ το περιοδικό The New Yorker τον κατέταξε στους καλύτερους Αμερικανούς συγγραφείς της νεότερης γενιάς. Ο γιος, το δεύτερο μυθιστόρημά του (2013), ήταν υποψήφιο για το βραβείο Πούλιτζερ. Ο συγγραφέας ζει στο Όστιν του Τέξας.

⁴⁰ «Αμερικάνικη σκουριά», πρωτότυπος τίτλος “AmericanRust”, μτφρ. Κωνσταντίνος Ματσούκας, εκδ. Καστανιώτη, 2014

⁴¹ Γνωστός δοκιμιογράφος, λογοτέχνης της εποχής του 1930

⁴² Το λογοτεχνικό περιοδικό «Σήμερα» κυκλοφόρησε στις αρχές της δεκαετίας του 1930, φιλοξενούσε άρθρα, δοκίμια επιφανών λογοτεχνών της εποχής. Ουσιαστικά δεν θέλησε ποτέ να είναι ένα καθαρά λογοτεχνικό περιοδικό, αλλά ένα όργανο κοινωνικής και πολιτικής κριτικής.

⁴³ Παύλος Γκίκας, «Το χρονικό του Ρούσβελτ», Σήμερα τεύχος 10, Οκτώβρης 1933, σ. 316-318.

⁴⁴ Ο Γρηγόριος Κασιμάτης (1906 – 27 Νοεμβρίου 1987) ήταν Έλληνας νομικός, πολιτικός, πολλές φορές υπουργός και μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

αφοπλιστικά: «Ο κόσμος βρέθηκε μπροστά στο μοιραίο τρίστρατο όπου όφειλε να εκλέξει ποιο δρόμο θα πάρει»⁴⁵.

Ο Σινκλέρ μέσα από τον ήρωα του εκφράζει τον φόβο του «...*Φοβόταν ότι η μεγαλύτερη μάχη στον κόσμο σήμερα δεν ήταν του κομμουνισμού ενάντια στον φασισμό, αλλά της ανεκτικότητας ενάντια στη μισαλλοδοξία που υπήρχε εξίσου στα κηρύγματα τόσο του κομμουνισμού όσο και του φασισμού*» (σελ. 479).

Οι σκεπτόμενοι λογοτέχνες της εποχής δεν ήταν ανεπηρέαστοι από αυτά που ζούσαν και στις δύο ηπείρους Αμερική και Ευρώπη. Επιλέγουμε να παραθέσουμε εντελώς πρώιμες και μπροστά από την εποχή τους προσλήψεις της πολιτικής ρητορικής, όπως οι παραπάνω καθώς και του Γιώργου Θεοτοκά,⁴⁶ ο οποίος παρουσιάζοντας τη σκέψη του το 1936 αναφέρει «ο κομμουνισμός και ο φασισμός μοιάζουν σαν δύο αντίθετοι κοινωνικοί πόλοι που επηρεάζονται αναμεταξύ τους και συνάμα επηρεάζουν την πατροπαράδοτη δημοκρατική συνείδηση...προσανατολίζουν προς την κατεύθυνση της ολοένα και μεγαλύτερης κρατικής συγκέντρωσης του κοινωνικού και τεχνικού κράτους».⁴⁷

Σε άλλα σημεία του βιβλίου οι αναγωγές που κάνει ο αναγνώστης στον πολύ κατοπινό του Πρόεδρο Τράμπ είναι σοκαριστικές: «*όταν ο γενικός εισαγγελέας ανακοίνωσε ότι ο Γουίντριπ θα παραπεμπόταν για υπεξαίρεση ...η πολιτοφυλακή συντάχθηκε με τον Μπαζ σαν να ήταν ο προσωπικός του στρατός, και αφού κατέλαβε τα δικαστικά κτίρια και τα πολιτειακά γραφεία, τοποθετώντας πολυβόλα σε όλους τους δρόμους..συνέλαβε και οδήγησε τους εχθρούς του Μπάζ εκτός πόλης*»σελ.44,«..την

---

⁴⁵Γρηγόρης Κασιμάτης, «Ψηλαφήματα στο σκοτάδι», Σήμερα τεύχος 10, Οχτώβρης 1933, σ. 293- 297.

⁴⁶Ο Γεώργιος Θεοτοκάς (27 Αυγούστου 1905 - 30 Οκτωβρίου 1966) ήταν Έλληνας λογοτέχνης και δικηγόρος. Αποτέλεσε έναν από τους εκπροσώπους και τους κορυφαίους διανοητές της γενιάς του '30, ίσως και το πιο πολύπτυχο μέλος της.

⁴⁷Γιώργος Θεοτοκάς, «Κοινωνικά Θέματα IV: Η κρίση του καπιταλισμού-Σημασία της ανεργίας-Η μεταβατική περίοδος-Κομμουνισμός, φασισμός και ρουζβελτισμός-Η γαλλική κρίση», Νέα Γράμματα τεύχος 7-8, Ιούλιος-Αύγουστος 1936, σ. 718-725.

παράλογη, δραματική άσκηση εξουσίας ενός ηγέτη σε σταυροφορία, κληρικού ή πολιτικού» σελ. 167, καθώς και ο αναπόφευκτος παραλληλισμός που κάνει ο αναγνώστης στις σελ. 248-249 με την έφοδο οπαδών του Τραμπ στο Καπιτώλιο: *«Τότε ο όχλος αντέδρασε συντονισμένα και ταχύτατα, με μόνη αφορμή την κραυγή ενός ανώνυμου ΜΜ: πρέπει να κάψουμε το κτίριο, να τους λιντσάρουμε όλους τους βρωμοπροδότες!»*

«Το πιο δυνατό σημείο του βιβλίου είναι η περιγραφή της πολιτικής και κυρίως της πνευματικής ατμόσφαιρας, του zeitgeist της εποχής, που κάνει δυνατά πράγματα που μέχρι πρότινος φάνταζαν αδύνατα», επισημαίνει ο συγγραφέας και διδάκτωρ κοινωνιολογίας Γιώργος Σιακαντάρης στη δική του προσέγγιση. «Η όποια σχέση με την περίοδο της ανόδου του Τραμπ, της Λεπέν, του Φάρατζ, του Βίλντερς, του Χόφερ, του Όρμπαν και του Κατσίνσκι καθόλου τυχαία δεν είναι», εκτιμά.

Το βιβλίο τελειώνει με ένα πραξικόπημα από το δεξί χέρι του Μπαζ, τον γραμματέα και δεύτερο στην κυβερνητική ιεραρχία, Λη Σάρασον, ο οποίος με τη σειρά του θα ανατραπεί και δολοφονηθεί. Ο εμφύλιος μαίνεται στην Αμερική και ο βασανισμένος, ταλαιπωρημένος, ξευτελισμένος 62χρονος Ντορέμους Τζέσαπ πιστεύει ότι *«δεν πρόκειται να υπάρξει ποτέ κράτος ή κοινωνία που να αγγίζει την τελειότητα»* (σελ. 156). Αυτό που διακρίνει τους πραγματικά Φιλελεύθερους από εκείνους που δηλώνουν φιλελεύθεροι, σοσιαλδημοκράτες, κεντροαριστεροί, και εγώ δεν ξέρω τι άλλο, λέει, είναι ότι οι Φιλελεύθεροι *«δεν εγκρίνουμε τη δολοφονία ως μέρος της ανταλλαγής επιχειρημάτων»* (σελ. 279).

Ο ολοκληρωτισμός είναι ο έλεγχος των εξουσιών, των μίντια, του στρατού, της δικαιοσύνης, των άλλων κομμάτων, αλλά και ο έλεγχος των ελευθεριών, θέλει να τονίσει ο Λούις και ως εκ τούτου ο εξευτελισμός και η πλήρης υποταγή κάθε ανθρώπινου όντος που θέλει να επιλέξει να ζήσει διαφορετικά, κάθε ανθρώπινου όντος που θα διώκεται από έναν άλλον ανθρώπινο ον, επειδή θα είναι διαφορετικός ή θα σκέφτεται διαφορετικά. Μια ατέλειωτη ανθρωποφαγία εναντίον της οποίας ο Ντορέμους αλύγιστος θα συνεχίσει να μάχεται ακόμη κι όταν θα διασωθεί στον Καναδά, θα ξαναμαζέψει τις δυνάμεις του για να επανέλθει και να πολεμήσει τη φίμωση και ο Σινκλέρ να ξορκίσει αυτό που γράφει στην αρχή του βιβλίου του *«Η ειρήνη είναι ένα ωραίο όνειρο, κάποιες φορές όμως είναι μονάχα μία χίμαιρα»* (σελ. 14).

3.4 «Ο Μάγος του Κρεμλίνου»⁴⁸, Giuliano da Empoli.⁴⁹

Ο Μάγος του Κρεμλίνου, ο νέος Ρασπούτιν όπως αποκαλείτο, δεν είναι άλλος από το κεντρικό πρόσωπο του βιβλίου τον Βαντίμ Μπαράνοφ, τον άνθρωπο κλειδί που βρέθηκε δίπλα στον Πρόεδρο Πούτιν από την εποχή ακόμη που εκείνος ήταν διευθυντής στην ΚGB, ο πολιτικός του σύμβουλος που βοήθησε στην ανέλιξη του στην εξουσία και τελικά στην εδραίωση ως ισχυρότερου ανθρώπου στη Ρωσία. Ο συγγραφέας, ως καθηγητής των Πολιτικών Επιστημών, αλλά και έχοντας ίδια γνώση για τα παιχνίδια εξουσίας και πως αυτά παίζονται, καθώς διετέλεσε πολιτικός σύμβουλος του Ιταλού Πρωθυπουργού Ματέο Ρέντσι, χρησιμοποιεί τη μυθοπλασία για να γράψει ένα μυθιστόρημα, το οποίο, όμως, αριστοτεχνικά αποκαλύπτει κάτω από τον μανδύα της, πραγματικά στοιχεία και πληροφορίες που έχει συλλέξει, συνθέτοντας μία εν μέρει ιστορική βιογραφία του Προέδρου Πούτιν και φέρνοντας τον αναγνώστη του αντιμέτωπο με όλο το σκεπτικό του ρωσικού μοντέλου διακυβέρνησης.

Με εργαλεία λοιπόν τα πραγματικά πρόσωπα (π.χ.η συνάντηση του Πούτιν με τον Κλίντον ή η συνέντευξη του στον Λάρι Κινγκ⁵⁰ στις ΗΠΑ/ σελ. 133-134, η συνάντηση με την Μέρκελ /σελ.199), πραγματικά γεγονότα, όπως οι βόμβες το 1999 σε δύο κτίρια της Μόσχας με πάνω από 100 θύματα, «Οι βόμβες ήταν η δική μας 11η Σεπτεμβρίου δύο χρόνια νωρίτερα, και άλλαξαν εντελώς τα πράγματα»(σελ.106) ή η λήξη του Ψυχρού πολέμου (σελ.137), ιστορικές στιγμές στην σύγχρονη ιστορία της Ρωσίας,

---

⁴⁸Ο πρωτότυπος τίτλος του έργου είναι: LemageduKremlin ,μτφ Τόλια Τούλα,εκδ.Κέδρος ,2023 Το βιβλίο που τιμήθηκε με το Μεγάλο Βραβείο Μυθιστορήματος της Γαλλικής Ακαδημίας, μεταφράστηκε σε 29 γλώσσες και ήταν στη βραχεία λίστα για το βραβείο Γκονκούρ

⁴⁹Ο Giuliano Da Empoli ([Neuilly-sur-Seine](#) , 1973) είναι [Ιταλός συγγραφέας](#) , πρόεδρος της [δεξαμενής σκέψης](#) Volta και καθηγητής συγκριτικής πολιτικής στο [Ινστιτούτο Πολιτικών Σπουδών στο Παρίσι](#) .

⁵⁰Ο [Λάρι Κινγκ](#) (19 Νοεμβρίου 1933 – 23 Ιανουαρίου 2021)^[10] ήταν ένας [Αμερικανός](#) τηλεοπτικός παρουσιαστής και ραδιοφωνικός παραγωγός, η δουλειά του οποίου έχει βραβευτεί με δύο [Βραβεία Peabody](#), ένα [Βραβείο Έμμυ](#) και 10 βραβεία Cable ACE. Θεωρείται ως ο πιο επιτυχημένος παρουσιαστής στην αμερικανική τηλεόραση.

όπως η πορτοκαλί επανάσταση στην Ουκρανία που σηματοδοτεί και τον επερχόμενο πόλεμο με την Ουκρανία :«...μια επανάσταση ξεκινάει από κάτω για να δώσει την εξουσία στον λαό. Αυτό που έγινε στην Ουκρανία είναι πραξικόπημα, Και ξέρεις ποιος πήρε την εξουσία;- Οι Αμερικανοί, Αλεξάντερ. Η πορτοκαλί επανάσταση δεν ξεκίνησε στην πλατεία Μαιντάν, γεννήθηκε στο Λάνγλει, στη Βιρτζίνια. Πρέπει όμως να παραδεχτούμε ότι σε σχέση με το παρελθόν η CIA δούλεψε καλύτερα.»(σελ. 179), διαλόγους με τον ίδιο τον Πρόεδρο Πούτιν, όπως η αποκάλυψη όλης της φιλοσοφίας του Πούτιν στο ξεκίνημα της καριέρας του :

«Η ιδανική σκηνή βρίσκεται μπροστά στα μάτια μας. Η πατρίδα βρίσκεται υπό πίεση. Οι φανατικοί ισλαμιστές δεν αρκούνται πλέον στην Τσετσενία.....Το Νόμπελ Ειρήνης μου είναι αδιάφορο. που με ενδιαφέρει είναι να νικήσω τους αποσχιστικούς και να εξαλείψω την απειλή που αποτελούν για την ακεραιότητα της Ρωσικής Ομοσπονδίας....έχετε πειστεί από τους Δυτικούς-μιλώντας στον Μπαράνοφ- ότι μια εκλογική εκστρατεία σημαίνει δύο ομάδες οικονομολόγων που τσακώνονται σχετικά με έναν φάκελο στο Power Point. Δεν είναι έτσι τα πράγματα:στη Ρωσία η εξουσία είναι κάτι άλλο»(σελ.99)

Ο συγγραφέας συναντιέται με τον Μπαράνοφ και εκείνος αφηγείται τη ζωή του γιατί προφανώς θέλει να πει και τη δική του εκδοχή της ιστορίας, καθώς μετά από είκοσι χρόνια στην υπηρεσία του Τσάρου εξαφανίστηκε.

«ζαφνικά είδα τη ζωή μου όπως ακριβώς ήταν. Ένας ατέλειωτος αγώνας με τον άγγελο της αμέλειας, της αδικαιολόγητης βαρβαρότητας και των ανεξέλεγκτων ορέξεων. Είκοσι χρόνια αφιερωμένα σε αυτό. Σαν είκοσι μέρες, σαν είκοσι λεπτά. καμία διαφορά. Αν ήμουν μέλος της παρέας, γιατί όχι; Όμως πάντα ήμουν ξένος»σελ.260

Στο ξεκίνημα της κουβέντας ο συγγραφέας τον ρωτά:

«-Τι σημαίνει για εσάς η εξουσία;

-Η ερώτησή σας είναι πολύ ευθεία. Η εξουσία είναι σαν τον ήλιο και τον θάνατο, δεν μπορείς να την κοιτάξεις κατάφατσα. Ιδίως στη Ρωσία»

Και αργότερα μιλώντας για την εξαφάνισή του προσθέτει:

«Στη συνέχεια είπαν πολλά. Πως ήμουν φαντασμένος. Πως με είχαν πιάσει να βουτάω λεφτά από το ταμείο. Ακόμη και πως ήθελα να πάρω τη θέση του Τσάρου. Για κάποιους η συκοφαντία είναι η μοναδική μορφή φαντασίας»(σελ.270).

Στην συμπυκνωμένη πολιτική ρητορική του ο συγγραφέας ανακαλεί διάσημους λογοτέχνες, ανατρέχει σε σημαντικά γραφόμενα όπως το «Εμείς» του Ζαμιάτιν⁵¹, στον Ναμπόκοφ⁵² ή στο πρωτότυπο γράμμα του Ζαμιάτιν στον Στάλιν στις 15 Ιουνίου 1931, που αποτελεί και το έναυσμα της διήγησης της ιστορίας του Μπαράνοφ στον επισκέπτη του.

Ο Μάγος του Κρεμλίνου, παρακολουθεί, επεμβαίνει αθόρυβα, υποστηρίζει τις πολιτικές επιλογές του Πούτιν, αποδέχεται το σκεπτικό του περί πατριωτισμού και υπέρ του δημόσιου καλού της χώρας του, γράφει άρθρα με ψευδώνυμο, ως Νικολάι Μπραντάις, πλήττει, αγαπάει την Ξένια, αγαπάει το Παρίσι, αγαπάει τη Μόσχα, την «ανεξιχνίαστη πρωτεύουσα μιας νέας εποχής» σελ.16, θίγει την περίοδο των υποκλοπών από την ΚGB, θίγει τους παλιούς καθεστωτικούς που επικοινωνούσαν με τη βερτούσκα⁵³ κάνοντας αντίστοιχη με τη νέα τάξη πραγμάτων, τη ρωσική ελίτ και την αξία του χρήματος γι αυτήν: «κατά βάθος η σοβιετική αφρόκρεμα έμοιαζε πολύ με την παλιά τσαρική αυτοκρατορία»(σελ.50)

---

⁵¹ Ο Γιεβγκένι Ιβάνοβιτς Ζαμιάτιν^[σημ. 11] (ρωσικά: Евγένιϊ Ιβάνοβιτς Ζαμιάτιν, [Λεμπεντιάν 1 Φεβρουαρίου 1884 – Παρίσι 10 Μαρτίου 1937](#)) ήταν [Ρώσος](#) συγγραφέας, περισσότερο γνωστός για το μυθιστόρημά του [Εμείς](#) (1921), μια ιστορία [δυστοπίας](#) του μέλλοντος που επηρέασε το 1984 του [Τζορτζ Όργουελ](#), το *Anthem* της [Άνν Ραντ](#), το *The Dispossessed* της [Ούρσουλα Λε Γκεν](#) και, έμμεσα, τον [Κουρι Βόνεγκατ](#) στο έργο του *Ο πιανίστας*^[12].

⁵² Ο [Βλαντίμιρ Βλαντίμιροβιτς Ναμπόκοφ](#) (ρωσικά: *Владимир Владимирович Набоков*, 22 Απριλίου 1899 – 2 Ιουλίου 1977) ήταν [Ρώσος](#) συγγραφέας, γνωστότερος για το μυθιστόρημά του [Δολίτα](#), ένα από τα μυθιστορήματα με τις μεγαλύτερες πωλήσεις του 20ου αιώνα.

⁵³ Βερτούσκα: «Τηλέφωνο.Επί κομμουνισμού ήταν το πιο επιθυμητό αντικείμενο.Γιατί δεν ήταν ένα τηλέφωνο όπως τα άλλα.Ήταν ένα ειδικό μηχανήμα που επέτρεπε να επικοινωνείς απευθείας με τους επικεφαλής του συστήματος.Το βερτούσκα είχε μόνο τέσσερεις αριθμούς.Όταν το συνέδεαν στο γραφείο σου σήμαινε ότι ήσουν πετυχημένος»σελ. 48

Ο Μπαράνοφ γίνεται τολμηρός επικριτής της πολιτικής Γκορμπατσώφ που κατά εκείνον κατέστρεψε τη Σοβιετική Ένωση (σελ.51)επικρίνει τη νέα ιλουστρασιόν Ρωσία, όπως διαμορφώνεται (σελ.65) και θέλει να συμμετάσχει στη νέα Ρωσία του Πούτιν «από περιέργεια» κάτι που το εξηγεί προς το τέλος του βιβλίου «*Δεν θα αλλάξω τον κόσμο, αλλά θα εμποδίσω άλλους που θα πάρουν τη θέση μου να τον κάνουν χειρότερο. Τα πράγματα δεν έγιναν ακριβώς έτσι*»(σελ.246), όμως ματαιώνεται.

Με αναφορά στον Αριστοτέλη « *η πρώτη κίνηση ενός δημαγωγού που κατακτά την εξουσία είναι να απομακρύνει τους ολιγάρχες*»(σελ.127)εκφράζει υποδοριώς τους φόβους του ότι η Ρωσία θα υποδουλωθεί με τον Πούτιν στην εξουσία ενώ χρησιμοποιώντας θεατρικούς όρους περιγράφει την προσωπικότητα του Πούτιν,ενισχύοντας αυτή του την εκτίμηση:

«τότε άρχισα να υποψιάζομαι ότι ο Πούτιν ανήκει στην κάστα των μεγάλων ηθοποιών,όπως την αποκαλεί ο Στανισλάφσκι. Υπάρχουν βλέπετε τρεις τύποι ερμηνευτών. Ο πρώτος έχει ένα ενστικτώδες ταλέντο που ,όταν είναι σε φόρμα, καταφέρνει να παρασύρει το κοινό.Όχι όμως και στις κακές μέρες, οπότε γίνεται στομφώδης και ενοχλητικός. Είναι ο τύπος του ηθοποιού που μπορεί να καταστρέψει μόνος του μια ολόκληρη παραγωγή. Μετά υπάρχει ο μεθοδικός ηθοποιός,αυτός που μελετάει,που κάνει ασκήσεις αναπνοής,που ξενυχτάει επαναλαμβάνοντας κινήσεις και τόνους φωνής.Αυτός είναι το αντίθετο,μαζί του δεν κινδυνεύεις να νιώσεις μεγάλες συγκινήσεις,αλλά δεν απογοητεύει κιόλας.Κάνει πάντα αυτό που πρέπει να κάνει και μπορεί κανείς να βασίζεται στα αμετάβλητα κλισέ του για όλες τις περιστάσεις.Ο Πούτιν δεν είναι ούτε το ένα ούτε το άλλο.Όπως όλοι οι μεγάλοι της πολιτικής, ανήκει στον τρίτο τύπο.Στον ηθοποιό που σκηνοθετεί ο ίδιος τον εαυτό του,που δεν έχει ανάγκη να παίξει,γιατί έχει μπει τόσο πολύ στο πετσί του ρόλου, που η υπόθεση του έργου έχει γίνει η δική του ιστορία,κυλά στις φλέβες του....»σελ.115.

Αν και το ζητούμενο της πολιτικής «*δεν είναι να κερδηθούν κάποιες εκλογές αλλά να φτιαχτεί ένας κόσμος*» σελ.82, ωστόσο ένας ολιγάρχης ανεβάζει τον Πούτιν στην εξουσία και ο Πούτιν γίνεται ένας μαριονετίστας που δεν αφήνει τον έλεγχο της

εξουσίας και διοικεί τον κόσμο του με καλά σχεδιασμένα πλάνα και τακτικές σταλινικές (σελ.147)για να φτάσει να εξορίσει τον ολιγάρχη που αρχικά τον βοήθησε και τελικά να φυλακίσει έναν άλλον ολιγάρχη, προς παραδειγματισμό, προκειμένου να ξανακερδίσει τις εκλογές.

Ο Τσάρος έχει τη δική του άποψη για τους εμπόρους που δεν τους χρειάζεται (σελ.159),αποδομεί τους ολιγάρχες,το χρήμα ,το Χάρβαρντ (σελ 159).Η άποψή του για τη χώρα του είναι ότι είναι «το πιο μεγάλο έθνος της Γης»⁵⁴και θέλει να «ξαναπάροουμε τον έλεγχο των πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας μας» και να φτιάξει μία «νέα αφρόκρεμα πατριωτών». Και σε αυτό το σημείο είναι που αρχίζει ο σύμβουλός του τη δική του μεταστροφή. Εκεί αρχίζει και βλέπει το άλλο πρόσωπο του Πούτιν: « δεν μπορούσα να ξέρω πόσο βαθιά αισθήματα εκδίκησης κρύβονταν πίσω τους, ούτε το κενό που κάλυπταν ήταν αδύνατο να γεμίσει, αλλά εκείνο το βράδυ κατάλαβα ότι ο πόλεμος ενάντια στους ολιγάρχες δεν ήταν παρά μόνο η αρχή» σελ 161.

Ο Μπαράνοφ τα έκανε όλα, τα πίστεψε σε μεγάλο βαθμό, ακόμη και το σχέδιο για τη διάπλαση μιας νέας γενιάς πατριωτών και τη στρατολόγηση νέων στο όραμα του Πούτιν που ο ίδιος σχεδίασε (σελ.183 και σελ 187)και στο τέλος τα απώθησε όλα.Έφυγε πρώτος, όπως λέει. Παραιτήθηκε και ο Πούτιν αποδέχθηκε την παραίτηση του ως ανακούφιση. Άλλωστε, το τελευταίο διάστημα ούτε που μιλούσαν πια. Σε έναν κόσμο που τίποτα δεν είναι ιδανικό και όλα επιτρέπονται ακόμη και οι πιο έμπιστοι γίνονται άπιστοι, σαλτιμπάγκοι παρεισφρουν και διαλύουν σχέσεις και μύθοι διαχέονται γύρω από τα έργα των ικανών. Αυτό θέλει να καταθέσει ο Giuliano di Emproli και το καταφέρνει με τις βιωματικές αναφορές και την εγκυρότητα των λεγομένων του.Ο «Μάγος του Κρεμλίνου» αν και προσέφερε τόσα πολλά, στο τέλος απομακρύνεται από

---

⁵⁴ Η άποψη για τη μοναδικότητα της Ρωσίας καταγράφεται από παλιά,όπως από τον Γάλλο διανοούμενο,ειρηνιστή Ρομαίν Ρολλάν, ο οποίος το 1915 τιμήθηκε με το Νόμπελ Λογοτεχνίας.Το 1935 μετά από πρόσκληση του Μαξίμ Γκόρκι συναντήθηκε με τον Στάλιν και έπαιξε ανεπίσημα τον ρόλο του πρεσβευτή των Γάλλων καλλιτεχνών στη Σοβιετική Ένωση: «Ξέρω πως η Ε.Σ.Σ.Δ. είναι η ισχυρότερη εγγύηση της κοινωνικής προόδου πως υπερασπίζεται την ανθρώπινη ευτυχία, αν έπεφτε το κάστρο θα έπεφτε και η ελπίδα του κόσμου Και για αυτό λέω ή υπεράσπιση της Ε.Σ.Σ.Δ. ή ο θάνατος...Η Ε.Σ.Σ.Δ. είναι το μεγαλύτερο παράδειγμα ψυχικής δυναμικότητας» Ρομαίν Ρολλάν, «Για την υπεράσπιση της ειρήνης», Ριζοσπάστης, 13.3.1936.

το περιβάλλον του Πούτιν και του απαγορεύεται και η έξοδος από την χώρα θυμίζοντας μου μία διαπίστωση του διάσημου συγγραφέα Τζακ Λόντον: «Για μένα η εργασία ήταν το παν στη γη. Ήμουν ο ιδεώδης εκμεταλλευόμενος...Είδα τον πίνακα της κοινωνικής αβύσσου. Τι θα γινόταν αν με εγκατέλειπεν η δύναμή μου...».⁵⁵

Στο τέλος του βιβλίου στο κεφάλαιο 30,ο συγγραφέας ωστόσο προβληματίζει τον αναγνώστη του δυσάρεστα για την πορεία του σύγχρονου κόσμου από την άσκηση των πολιτικών καθεστώτων:«*Η Ρωσία είναι η μηχανή που υλοποιεί τους εφιάλτες της Δύσης*»,«*Τον κομμουνισμό και τον καπιταλισμό τον ζήσαμε και πήγαμε πιο πέρα από εσάς τους Δυτικούς*», «*Το σύστημά σας κινδυνεύει, γιατί δεν καταφέρνετε πια να ασκείτε την εξουσία*»(σελ.263)και των αντίστοιχων εφευρέσεων που σχολιάζει περιπαιχτικά για την σημερινή πρόοδο του ανθρώπου.

«*Θα πρέπει πάντα να κοιτάζουμε την προέλευση των πραγμάτων.Οι υπολογιστές αναπτύχθηκαν κατά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο για να αποκρυπτογραφήσουν τους κώδικες των εχθρών, το ιντερνετ ως μέσο επικοινωνίας σε περίπτωση πυρηνικού πολέμου, το GPS για να εντοπίζονται οι μονάδες μάχης, και ούτω καθεξής. Όλες είναι τεχνολογίες ελέγχου, εφευρέθηκαν για να υποδουλώνουν, όχι για να απελευθερώνουν*»(σελ.265)

Ο Λένιν που «όλη του τη ζωή την αφιέρωσε στον αγώνα των αδικημένων, ήταν καθοδηγητής, η καρδιά και ο νους του αγώνα...κατάλαβε όσο κανένας άλλος μαθητής του τον Μαρξ, θεωρητικός της εποχής του ιμπεριαλισμού»⁵⁶έγραφε:«είμαστε καλοί επαναστάτες αιστανόμαστε ωστόσο την υποχρέωση να αποδείξουμε πως στεκόμαστε στο ύψος του σύγχρονου πολιτισμού».⁵⁷Έχουν δημιουργηθεί όλες οι συνθήκες για μία συνολική στρατικοποίηση, επισημαίνει ο συγγραφέας στο σήμερα: «*Το μοναχικό*

---

⁵⁵ Τζακ Λόντον «Πως έγινα σοσιαλιστής», Ριζοσπάστης, 4.1.1930. «Πως έγινα σοσιαλιστής», Ριζοσπάστης, 5.1.1930.

⁵⁶«Προλεταριακά μνημόσυνα», Νέοι Πρωτοπόροι τεύχος 1, Γενάρης 1934, σ. 19-20.

⁵⁷«Ο Λένιν μιλά με την Κλάρα Τσέτκιν για την τέχνη και την κουλτούρα», Νέοι Πρωτοπόροι τεύχος 1, Γενάρης 1935, σ. 11-13.

*άτομο, η ελεύθερη βούληση, η δημοκρατία είναι έννοιες απαρχαιωμένες»(σελ.266)*Ο di Empoli προσωποποιεί τα ερωτήματα, καταθέτει τη δική του γνώση και τη δική του οπτική και με την πειθώ της προσωπικής του ματιάς και ανάλυσης καθλώνει.

Ο συγγραφέας ανησυχεί για έναν νέο ιό, μία βρώμικη ατομική βόμβα, μία βιολογική επίθεση και ανησυχεί γιατί σήμερα η οποιαδήποτε διαφοροποίηση θεωρείται ύποπτη, ανησυχεί για το πώς θα αντιπαρατεθεί η Ανθρωπότητα στην Αποκάλυψη. Ιδρυτής της δεξαμενής σκέψης Volta⁵⁸, ο di Empoli δεν αφήνει εκτός των συλλογισμών του τον μεγαλύτερο φόβο φιλοσοφικών αναζητήσεων ως προς την εγκαθίδρυση των μηχανών και του Α.Ι. (Artificial Intelligence)στη ζωή μας: *«Η μηχανή θα έχει καταστήσει εφικτή την πιο απόλυτη μορφή εξουσίας. Ένας και μόνο άνθρωπος θα μπορεί να κυριαρχεί σε ολόκληρη την ανθρωπότητα»(σελ.268)* Και αυτός που θα ελέγχει τους πάντες, λένε σε αυτές τις δεξαμενές σκέψεων, θα είναι ο Θεός.

Συνοψίζοντας, ο Giuliano di Empoli δημιούργησε ένα μυθιστόρημα με αγάπη για την Ρωσία, με το οποίο θέλει να ενημερώσει για αθέατες πλευρές και αθέατες ομορφίες της φιλοσοφίας της ζωής στη Ρωσία, ανεξαρτήτως Προέδρων κι εποχών. Υπήρχαν χίπις και στη Ρωσία. Υπήρχαν παιδιά από έρωτα ,όπως η Ξένια, παιδιά ελεύθερων ανθρώπων που απλώς συναντήθηκαν, άρεσαν ο ένας στον άλλον, έκαναν ένα παιδί και πήρε ο καθένας τον δρόμο του μετά. Απέναντι στα κουτάκια του συστήματος υπήρχαν οι λαμπερές ελεύθερες φωνές, οι αντικομφορμιστικές ελεύθερες ζωές αλλά και όταν ο Πούτιν τελικά επιβάλει ένα ολοκληρωτικό σύστημα, ένα ελεγκτικό σύστημα διακυβέρνησης ,όταν ακόμη και στον σύμβουλό του, απαγορεύει να βγει εκτός Ρωσίας και να μην ταξιδεύει ούτε στις ΗΠΑ ούτε στην Ευρώπη, η ζωή βρίσκει το δρόμο της κι εκείνος ξαναβρίσκει την αγαπημένη του κάνουν ένα παιδί μακριά από τα μάτια του κόσμου και ζουν στη δική τους ελεύθερη ζώνη μέσα στα δάση,

---

⁵⁸Ο συγγραφέας Giuliano di Empoli ίδρυσε στο Μιλάνο τη δεξαμενή σκέψης Volta, που έχει ως στόχο τη διαφάνεια στην πολιτική, την αποτελεσματική ρύθμιση της παγκοσμιοποίησης και την υπεύθυνη πολιτική ρητορική.

εκτός Μόσχας, απόλυτα ευτυχισμένοι. Πώς να ορίσεις τις ζωές άλλωστε; Ή όλες τις ζωές;

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ανακεφαλαιώνοντας, τα απολυταρχικά καθεστώτα, ο φόβος επικείμενης εγκατάστασης φασιστικών καθεστώτων, η ύπουλη και πολιτικά υπόγεια απώλεση ατομικών και κοινωνικών ελευθεριών είναι στο στόχαστρο και των τεσσάρων συγγραφέων. Με τα δύο βιβλία να εξελίσσονται στη Γαλλία, το ένα στις ΗΠΑ στις αρχές του προηγούμενου αιώνα και το πιο πρόσφατο στη σύγχρονη Ρωσία και την επιβολή της «μονοθεϊκής» πολιτικής ύπαρξης του Πούτιν και οι τέσσερις τόσο διαφορετικοί και συνάμα τόσο σημαντικοί συγγραφείς ξεδιπλώνουν με ξεχωριστή μαεστρία ο καθένας την δική του πολιτική ρητορική μέσα στα λογοτεχνικά τους κείμενα.

Η Γαλλία του Καρίμ Αμελάλ στο φουτουριστικό περιβάλλον που δημιουργεί κινδυνεύει από την κατάκτηση της εξουσίας από μία επιβλητική ανελαστική ακροδεξιά αλαζονική και ανελέητη που θα καταστρατηγήσει οποιαδήποτε μορφή ελευθερίας σε μία χώρα σύμβολο της δημοκρατίας και της ελεύθερης βούλησης. Και ο Μισέλ Ουέλμπεκ όμως με φόντο φοβιστικές τρομοκρατικές επιθέσεις, αρχικά ηλεκτρονικές και σταδιακά όλο και πιο υλικές και με σαφή αναγωγή στα οικεία⁵⁹, δηλαδή στις τρομοκρατικές επιθέσεις που συγκλόνισαν τον κόσμο (την 11^η Σεπτεμβρίου στο διεθνές κέντρο εμπορίου στις ΗΠΑ, το Μπατακλάν στο Παρίσι, την επίθεση στα γραφεία της σατυρικής εφημερίδας Charlie Hebdo) εναρμονίζεται με τα γραφόμενα του Αμελάλ και κάνει λόγο για την «γαλλική πολιτική σκηνή που αναδιατάσσεται». «Η Γαλλία δεν είναι το Εθνικό κόμμα» γράφει ο Αμελάλ (σελ.418) και προσθέτει «Τι ήταν όμως στ' αλήθεια η Γαλλία; Τι είχε απογίνει αυτή η χώρα που σιγά σιγά, από δειλία και αδιαφορία, την

---

⁵⁹ Ευάγγελος Παπανούτσος, *Η κρίση του πολιτισμού μας, η Κρίση, η Φιλοσοφία, η Τέχνη, το Θέατρο, ο Άνθρωπος*, 1978, εκδ. Νόηση (Ιούλιος 2009)

είχαμε συλλογικά εξευτελίσει;»⁶⁰ Φανερά επηρεασμένος από τον Ουέλμπεκ και προηγούμενα βιβλία του ο Αμελάλ προβληματίζεται, αναρωτιέται, αμφιταλαντεύεται. Για την Ακροδεξιά, τη διάχυση των ιδεών της, το φόβο του Ισλάμ, την εικόνα των μεταναστών ως υπ' αριθμόν δημόσιος κίνδυνος με την οποία μας βομβαρδίζουν και τον ρατσισμό. Και στα δύο μυθιστορήματα ο κεντρικός ήρωας φλερτάρει με τον θάνατο θέλοντας οι συγγραφείς να επισημάνουν το πρόσκαιρο του σήμερα και την αναγκαιότητα της άμεσης δράσης. Στο «Μπλε, Άσπρο, Μαύρο» ο ήρωας παίρνει την απόφασή του «Σήμερα είμαι ζωντανός, αύριο ίσως να έχω πεθάνει, αλλά δεν θα είμαι πια μόνος. Ζήτω η Δημοκρατία, ζήτω η Γαλλία!» ενώ στην Εκμηδένιση ο ήρωας στο τέλος πεθαίνει, εκμηδενίζεται. Ο Αμελάλ στολίζει τον κόσμο της φαντασίας του με πραγματικά πρόσωπα της πολιτικής σκηνής της Γαλλίας δίνοντας τους ψευδώνυμα καταφέρνοντας με αυτό τον τρόπο να εκφράσει τα ανομολόγητα, τους πιο μύχιους φόβους για τη χώρα του. Ο Ουέλμπεκ στη δική του εκδοχή της επιβολής της τρομοκρατίας που έχει τη δύναμη να εκβιάσει και να καταστρέψει τον κόσμο χρησιμοποιεί και σύγχρονα μέσα ,όπως τα βίντεο και το διαδίκτυο, ισχυροποιώντας τα σύγχρονα μέσα και αποτυπώνοντας υποδοριώς την ανεξέλεγκτη δυναμική τους. Και οι δύο συγγραφείς δημιουργούν δύο πολιτικά θρίλερ ,δύο μυθιστορήματα πολιτικής φαντασίας.

Στην ίδια σφαίρα της πολιτικής φαντασίας κινείται και το μυθιστόρημα του καταξιωμένου προκατόχου τους Λιούις Σινκλέρ περίπου έναν αιώνα πριν «Δεν γίνονται αυτά εδώ». Ο Σινκλέρ δημιουργεί όμως μία ραφινάτη πολιτική σάτιρα, υπό τον μανδύα της οποίας, για την εποχή που γράφει το συγκεκριμένο μυθιστόρημα, μπορεί να μιλήσει, να καυτηριάσει, να σχολιάσει τα κακώς πολιτικά κείμενα, καταστάσεις και πρόσωπα και μέσα από το πυκνό κείμενό του και τη διαπεραστική του ματιά να δημιουργήσει ένα διορατικό αφήγημα ικανό να προκαλέσει την αγωνία και στο σημερινό αναγνώστη. Επίσης ο Σινκλέρ ανησυχεί για την άνοδο του φασισμού αφού ο ένας εκ των δύο πρωταγωνιστών του, ο γερουσιαστής Μπαζ Γούντριπ είναι ένας αδίστακτος

---

⁶⁰ «Μετά την Υποταγή του Μισέλ Ουέλμπεκ και το 2084 του Μπουαλέμ Σανσάλ, ένιωσα την ανάγκη να γράψω ένα αντίθετο αφήγημα, ένα μυθιστόρημα που προτείνει μια άλλη αντίληψη για τον κόσμο, διαφορετική από αυτή με την οποία συνεχώς μας βομβαρδίζουν.» απόσπασμα από το κείμενο του Καρίμ Αμελλάλ στο οπισθόφυλλο του βιβλίου «Μπλε, Άσπρο, Μαύρο»

δημαγωγός που καταφέρνει να εγκαθιδρύσει ένα φασιστικό καθεστώς, ένα σύστημα εξουσίας που βασίζεται στη βία και την τρομοκρατία.

Στον Μάγο του Κρεμλίνου ο συγγραφέας αντλεί το θέμα του από πραγματικό θέμα και αληθινά πρόσωπα. Με την προσωπική του εμπειρία του στην πολιτική σκηνή μιας εκ των μεγαλύτερων χωρών της Ευρώπης, της Ιταλίας, ως σύμβουλος του Πρωθυπουργού Ματέο Ρέντσι και χρησιμοποιώντας την πατροπαράδοτη συνταγή της συνέντευξης ο Giuliano di Emproli πείθει για την αληθοφάνεια των λεγομένων του που φέρνει στο φως τη δομή της Ρωσίας τα τελευταία τριάντα έτη. Με οδηγό την αφήγηση του Μπαράνοφ, του κεντρικού ήρώα του, του άλλοτε Μάγου του Κρεμλίνου, προσωπικού συμβούλου του Προέδρου Πούτιν παρουσιάζει τα γεγονότα που οδήγησαν στην άνοδο του Πούτιν στην εξουσία και στον τρόπο διατήρησης του στην εξουσία αλλά και ένα συγκεκριμένο μοντέλο διακυβέρνησης. Και σε αυτό το βιβλίο εκφράζεται ο φόβος προς ένα απολυταρχικό μοντέλο διακυβέρνησης, απόλυτα προσωποπαγές. Σε αντίθετη πολιτική ρότα από τους προηγούμενους, ο Πούτιν σταδιακά αλλάζει μέσα από τις διηγήσεις που παρακολουθούμε, απομακρύνεται από όσους εμπιστευόταν, κλειδώνεται στο θρόνο της εξουσίας και το μυθιστόρημα διέπει ένας υπόγειος τρόμος και τα συνεχή αβέβαια αποτελέσματα από την επίδειξη δύναμης του Ρώσου Προέδρου που ανέλαβε την εξουσία με δημοκρατικές διαδικασίες. Πρόκειται για ένα μυθιστόρημα μυστηρίου βασισμένο στην αυτοβιογραφία του πρώην συμβούλου του Ρώσου Προέδρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αναστάσης Μαδαμόπουλος, *Σημειώσεις για τον άνθρωπο και τον κόσμο του*, ΛΥΧΝΟΣ ΕΠΕ, Αθήνα, 1984.

Herbert Read, *Η τέχνη σήμερα*, μετάφραση Δημοσθένη Κούρτοβικ, Κάλβος, Αθήνα, 1984.

Klaus Amann, *Genese Grill, Literature and Politics: Selected Writings Strong rhetoric: Acting in the interplay of language, power, belief*

Phyllis Mentzell Ryder, “*Strong rhetoric: Acting in the interplay of language, power, belief*” 1997, University of Arizona

Thomas Meyer, 2007, *Thu Dau Mot University Journal of Science ISSN* (print): 1859-4433, (online): 2615-9635 www.tdmjournal.vn Page 168

Edward De Vooght (UGent) , Liselot Hudders (UGent) and Sarah Van Leuven (UGent), “*Producing Political Rhetoric : An Exploration of Contemporary Rhetorical Practices in Flemish Politics.*” European Communication Conference, 8th, Abstracts, 2021.

Luis Othoniel Rosa, *As the Bodies Pile Up, or What is Political Literature Today?* 2024, *Peripherica: A Journal of Social, Cultural, and Literary History* Vol. 2 Issue 2

Nguyen Hoang Minh Giang, *POLITICAL CULTURE: A LITERATURE REVIEW*, 2024, Thu Dau Mot University Journal of Science

Ι. Λαμπίρης, «Οι ιδεολογικές βάσεις της δημοκρατίας», Σήμερα τεύχος 6, Ιούνιος 1933, σ. 161-163.

Ανρί Μασσί, «Ο αιώνιος κίνδυνος», Νεοελληνικά Γράμματα, 11.11.1939, σ. 12.

«Αμερικάνικη σκουριά», πρωτότυπος τίτλος “American Rust”, μτφρ. Κωνσταντίνος Ματσούκας, εκδ. Καστανιώτη, 2014

«Συνωμοσία εναντίον της Αμερικής» (“The plot against America”) Φίλιπ Ρόθ, μτφρ. Ηλίας Μαγκλίνης, εκδ. Πόλις, Νοέμβριος 2007

Παύλος Γκίκας, «Το χρονικό του Ρούσβελτ», Σήμερα τεύχος 10, Οκτώβρης 1933, σ. 316-318.

Γρηγόρης Κασσιμάτης, «Ψηλαφήματα στο σκοτάδι», Σήμερα τεύχος 10, Οκτώβρης 1933, σ. 293-297.

Γιώργος Θεοτοκάς, «Κοινωνικά Θέματα IV: Η κρίση του καπιταλισμού-Σημασία της ανεργίας-Η μεταβατική περίοδος-Κομμουνισμός, φασισμός και ρουζβελτισμός-Η γαλλική κρίση», Νέα Γράμματα τεύχος 7-8, Ιούλιος-Αύγουστος 1936, σ. 718-725.

Ευάγγελος Παπανούτσος, Η κρίση του πολιτισμού μας, η Κρίση, η Φιλοσοφία, η Τέχνη, το Θέατρο, ο Άνθρωπος, 1978, εκδ. Νόηση (Ιούλιος 2009)

Ρομαίν Ρολλάν, «Για την υπεράσπιση της ειρήνης», Ριζοσπάστης, 13.3.1936.

Τζακ Λόντον «Πως έγινα σοσιαλιστής», Ριζοσπάστης, 4.1.1930. «Πως έγινα σοσιαλιστής», Ριζοσπάστης, 5.1.1930.

«Προλεταριακά μνημόσυνα», Νέοι Πρωτοπόροι τεύχος 1, Γενάρης 1934, σ. 19-20.

«Ο Λένιν μιλά με την Κλάρα Τσέκιν για την τέχνη και την κουλτούρα», Νέοι Πρωτοπόροι τεύχος 1, Γενάρης 1935, σ. 11-13.

Thu Dau Mot University Journal of Science ISSN (print): 1859-4433, (online): 2615-9635
www.tdmjournal.vn Page 168

A Rhetoric of Motives, Kenneth Burke, University of California Press, 1969, pg 49–55

POLITICAL CULTURE: A LITERATURE REVIEW Nguyen Minh Giang(1) (1) Ho Chi Minh University of Social Sciences and Humanities

Φάνης Ι. Κακριδής, Αρχαία Ελληνική Γραμματολογία, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 2006 (Αρχαιογνωσία και Αρχαιογλωσσία στη Μέση Εκπαίδευση 3, 1η ανατύπωση, με μικρές διορθώσεις. 1η έκδ. 2005).

George A. Kennedy, *Ιστορία της κλασικής ρητορικής αρχαίας ελληνικής και ρωμαϊκής*. Μτφρ. Ν. Νικολούδης, επίβλ. Ι. Αναστασίου. 5η έκδ., Εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα 2004 (20001· τίτλ. πρωτ.: *A New History of Classical Rhetoric*, Princeton University Press, Νέα Υερσέη 1994).

Heinrich Lausberg, *Handbuch der literarischen Rhetorik. Eine Grundlegung der Literaturwissenschaft 3 Auflage* 1990. Mit einem Vorwort von Arnold Arens, Στουτγκάρδη 1990.

Politics and Rhetoric, A Critical Introduction By James Martin, Copyright 2014

Αδαμάντιος Γ.Κρασανάκης –*Ελληνική Λογοτεχνία (Τα είδη λόγου και η τέχνη τους)*, εκδ. «Αθήνα» Αγία Παρασκευή Αττικής, 2014

SuperSummary: Rhetoric. What Is Rhetoric? Definition, Usage, and Literary Examples
<https://www.supersummary.com/rhetoric-in-literature-definition-examples/>

Wikipedia <https://el.wikipedia.org/wiki/>

Thessaloniki Arts and Culture <http://www.thessalonikiartsandculture.gr>

Β. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

1) «Η γραμματέας» ή αλλιώς «Μία αθέατη πλευρά της εξουσίας»

Η Έλλη ήταν γύρω στα σαράντα. Από χαμηλών εισοδημάτων οικογένεια, με σύζυγο άνεργο και ένα 9χρονο παιδί αυτιστικό αναζητούσε απεγνωσμένα μία δουλειά. Οποιαδήποτε δουλειά. Ήταν από επαρχιακή κωμόπολη, από τα περιβάλλοντα εκείνα που όλοι ξέρουν τα πάντα για τους άλλους, ακόμη και τα απόκρυφα, ακόμη και τα μη επιτρεπόμενα, αλλά δεν μαρτυρούν παραέξω, αλλά και που στην ανάγκη γίνονται όλοι ένα σώμα για να βοηθήσουν. Έτσι και με την Έλλη. Τέσσερεις διαφορετικοί άνθρωποι πήραν τηλέφωνα τον αγαπημένο τους βουλευτή, ο οποίος τώρα είχε αναλάβει υπουργικό θώκο, παρακάλεσαν, έστειλαν δώρα, καλάθια με τοπικά προϊόντα προκειμένου ο Μεγάλος να πάρει την ψηφοφόρο του στη δουλειά.

Η Έλλη ήταν μορφωμένη, είχε τελειώσει την Πάντειο. Στο Υπουργείο κατέφθασε μια Δευτέρα Οκτωβρίου, από εκείνες τις λυπημένες Δευτέρες που χάνουν το καλοκαίρι.

Είχε συννεφιά. Μπήκε ντροπαλή με ένα πράσινο φόρεμα με λουλουδάκια και μπαλαρίνες για να μην τονίζει το ύψος της. Είχε ύψος 1,75 και από μικρή της είχε μείνει ένα ψυχολογικό, όταν οι άλλες βλαχοπούλες από ζήλια την κορόιδευαν στη μικρή τους πόλη. Κι εκείνη, αν και πιο ικανή από όλες, τις άφηγε να της διαλύουν το ηθικό και την αυτοπεποίθηση. Μαζεμένη, με συστολές και φυσική αιδώ που ζωγραφίζεται στα πρόσωπα των καλοπροαίρετων ανθρώπων μπήκε στο γραφείο. Ήρθε για μία θέση στην γραμματεία.

-Καλημέρα σας, είπε χαμογελώντας στα άλλα κορίτσια στο γραφείο.

-Καλημέρα. Ποια είσαι εσύ; απάντησε αμέσως η καπάτσα του γραφείου.

-Ε, Έλλη Τσαγκανά, η νέα γραμματέας..

-Νέα γραμματέας; Μια χαρά τα καταφέρνουμε οι τρεις μας. Τι να σε κάνουμε κι εσένα εδώ;

-Συγγνώμη, δεν σας ενημέρωσαν;

-Ποιος να μας ενημερώσει; Πετάχτηκε η επικεφαλής των γραμματέων του Υπουργού.

Στα Υπουργεία και οι γραμματείς είναι βαθμοφόροι, σαν στρατιωτικοί ένα πράγμα, η νούμερο 1, η νούμερο 2,3, και από εκείνη τη στιγμή ανακάλυψαν και τη νούμερο 4. Βέβαια, η Έλλη δεν είχε ιδέα ότι θα ήταν τελευταία στη σειρά, είχε μείνει με την αντίληψη ότι εκείνη θα ήταν η γραμματέας του Υπουργού που τον στήριζε οικογενειακά εδώ και χρόνια και είχε έρθει το πλήρωμα του χρόνου εκείνος ο μεγαλόκαρδος να της το ανταποδώσει. Κι έτσι συνέχισε με ψυχραιμία τη συνομιλία.

-Ο Υπουργός δεν σας ενημέρωσε ότι θα ερχόμουν; Είπε.

-Δεν είναι εδώ ο Υπουργός! Μήπως κατάλαβες λάθος; λέει η καπάτσα ψαρωτικά.

-Μήπως σου είπαν άλλη μέρα κι έκανες λάθος; Λέει η νούμερο 3, μία 27χρονη πρόην αρραβωνiάρα συμβούλου του νυν Υπουργού που μέχρι τότε δεν είχε μιλήσει.

-Όχι, όχι επιμένει η Έλλη. Κάποια παρεξήγηση έχει γίνει. Δεν πειράζει, θα περιμένω έξω, είπε.

Η ώρα περνούσε. Κόσμος πήγαινε κι ερχόταν. Όλοι αντιμετώπιζονταν με την ίδια αλαζονεία κι έλλειψη εξυπηρετικότητας και χωρίς καμία πληροφορία για το ραντεβού τους με τον Υπουργό. Η Έλλη παρατηρούσε και απορούσε. Πώς ήταν δυνατό να

δουλεύει έτσι ένα γραφείο Υπουργού; Πού έμπλεκε; Και η ώρα περνούσε. Είχε πάει στις 08.00 για να πιάσει δουλειά και είχε πάει 11.00 τώρα. Ξαφνικά βλέπει μια κινητοποίηση. Οι γραμματείς αναδιπλώνονται, κάθονται στις θέσεις τους, ένας αστυνομικός φτάνει στο γραφείο της φύλαξης έξω από το υπουργικό γραφείο ,ο 65χρονος ιδιοκτήτης του κυλικείου φορτωμένος με τον παραδοσιακό στρογγυλό δίσκο αφήνει γρήγορα τις παραγγελίες των καφέδων και των τοστ κι εξαφανίζεται από την πίσω πόρτα της κοινής τουαλέτας. Ο διάδρομος αδειάζει και ο «Θεός» εμφανίζεται.

Η πειθαρχία ήταν στρατιωτικού τύπου. Η Έλλη τά' χασε. Σηκώθηκε από το σαλόνι της υποδοχής που την είχαν βάλει να περιμένει, χωρίς να της προσφέρουν ούτε ένα ποτήρι νερό, και δεν πρόλαβε να προχωρήσει προς το γραφείο του Υπουργού, όταν ξαφνικά εκείνος άρχισε να φωνάζει.

-Πού είναι η καινούργια; Γιατί δεν είστε όλες στις θέσεις σας; Βλέπω ένα γραφείο από τα τέσσερα κενό; Προσέλαβα νέο άτομο για τη θέση! Με δουλεύετε; Πού είναι; Άλλες θα πέθαιναν για μία τέτοια θέση!

Η Έλλη πλησίασε.

-Ε,εδώ είμαι. Εγώ είμαι κ.Παπαδόπουλε. Εγώ είμαι η Έλλη Τσαγκανά που μιλήσαμε..

-Καταρχάς, λέμε κ. Υπουργέ και κατά δεύτερον γιατί δεν κάθισα στο γραφείο σου;

Από τις άλλες τρεις, καμία δεν έβγαλε άχνα. Ούτε να εξηγήσουν, ούτε να πουν κάτι, έστω για να τον κατευνάσουν.

Μετά τις στείρες ώρες μοναξιάς που είχε περάσει στο σαλόνι της υποδοχής ξαφνικά είχε βρεθεί στο μάτι του κυκλώνα και στο επίκεντρο της προσοχής. Ήταν η εκπαίδευση που είχε κάνει, ώστε να έχει υπομονή με το αυτιστικό παιδί της που τη βοήθησε να διατηρήσει την ψυχραιμία της και να ελιχθεί στη στιγμή εκείνη. Σύντομα βέβαια θα καταλάβαινε ότι η συνύπαρξη με τον συγκεκριμένο Υπουργό θα βασιζόταν εξ ολοκλήρου στη σχεδία των ελιγμών για να επιβιώσει σε αυτό το περιβάλλον.

-κ.Υπουργέ είμαι εδώ από τις 8, αλλά φαίνεται ότι δεν υπήρχε ενημέρωση για την άφιξή μου.

-Τι εννοείς; Οτι δεν έχω συνεννόηση με τη γραμματεία μου; με τα κορίτσια μου; Έχεις πολλά να μάθεις, όπως φαίνεται, αλλά προς το παρόν κάθισε στο ρημάδι το γραφείο που σου ετοιμάσαμε και μην κάνεις σουλάτσα. Εκτός του γραφείου υποδοχής που βρίσκεστε και οι τέσσερεις, δεν βγαίνει καμία!

Η σιγή όλων ήταν εκκωφαντική. Η Έλλη αποφάσισε να ακολουθήσει την ίδια τακτική των άλλων και δεν μίλησε, αν και το αριστερό της χέρι έτρεμε από την λαχτάρα που είχε πάρει και από τα νεύρα. Κατάπιε την ψυχρολουσία και προσπάθησε να εγκλιματιστεί.

Μόλις η πόρτα του Υπουργικού γραφείου έκλεισε δυνατά, η καπάτσα 30χρονη επαρχιοπούλα που ήταν 1,87 μοντελικού εκτοπίσματος, με την αλαζονεία των καλλιστείων στο μυαλό της που ποτέ δεν πήρε μέρος, πρώην πόρτα νυχτερινού μαγαζιού, νυν γραμματεία Υπουργού, σηκώθηκε από τη θέση της, την πλησίασε και της είπε:

-Ξέρεις εδώ δουλεύουμε με βάρδιες ανά δύο και μιας και είσαι η καινούργια θα καθίσεις σήμερα μέχρι τις εννιά το βράδυ.

-Οκ, είπε η Έλλη. Πρέπει να υπογράψω κάποια χαρτιά για την πρόσληψη;

-Α, αυτά θα τα ετοιμάσει ο Διευθυντής. Όταν βέβαια τα ετοιμάσει.

-Ποιος Διευθυντής ; του προσωπικού; Ρώτησε η Έλλη

-Ο Διευθυντής του Υπουργού, απάντησε η νεαρά, περήφανη για τη γνωσιακή της κατάσταση.

Στα Υπουργικά γραφεία, συμβαίνει κάτι απίστευτα αξιοκρατικό. Ο κάθε Υπουργός φέρνει μαζί του και τον δικό του Διευθυντή, δηλαδή το τσιράκι του, που το βαφτίζει Διευθυντή και για να το ικανοποιεί στην περιρρέουσα ελληνική ατμόσφαιρα της τιτλομανίας και για να παίρνει τον πιο παχύλο μισθό όλων των συνεργατών. Έτσι είναι. Οι ρουφιάνοι και οι εντολοδόχοι, εκτελεστές πάσης φύσεως θελημάτων, πληρώνονται αδρά σε αυτή τη χώρα.

Οι μέρες περνούσαν. Και οι νύχτες, στην περίπτωση της Έλλης. Οι άλλες, σε εξαιρετικό συναδελφικό πνεύμα είχαν βρει την καινούργια και κοιτούσαν πώς να φεύγουν νωρίτερα, αλλά ήταν δυνατές και στα καψώνια, ομολογουμένως. Το είχαν παρατηρήσει όλοι οι συνεργάτες του Υπουργού, που δέχονταν σχεδόν καθημερινά μπούλινγκ από τις επαρχιώτισσες κομάντο της πρωτεύουσας. Δεν πας να έχεις μάστερ και διδακτορικά, λαμπρές σπουδές ή να μιλάς τρεις γλώσσες, το μυαλό της 30 άρας, έτοιμης για όλα, δεν το έχεις και δεν το παλεύεις.

Όλο το γραφείο ήταν σαν να ζούσε στους ρυθμούς της σαπουνόπερας. Με δράματα, τσακωμούς, κλάματα στις τουαλέτες, γλειψιματικές σχέσεις επιβίωσης, καρφώματα και ψέματα ,ψέματα. Η Έλλη μέσα σε έναν μήνα είχε χάσει τη δροσιά της, το καλοσυνάτο

χαμόγελό της και κάθε διάθεση για ν' αναπτύξει οποιαδήποτε σχέση, ενώ ακόμη δεν είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία πρόσληψής της.

Μα και όλοι οι υπόλοιποι φλέρταραν με την κατάθλιψη και την μελαγχολία. Ο όγκος της δουλειάς για τον καθένα ήταν μεγάλος, όπως και η απογοήτευση από τις απίστευτες συμπεριφορές ήταν μεγάλη. Και η εξίσωση της συγκεκριμένης επιλογής για τον καθένα που είχε δεχθεί μια θέση εκεί μέσα ήταν μηδενική.

Για την Έλλη ήταν θέμα επιβίωσης. Ίσως και για άλλους όμως στην ομάδα του συγκεκριμένου Υπουργού. Οι φωνές της εξουσίας ήταν καθημερινό φαινόμενο προς όλους ή προς όποιον έπεφτε στο οπτικό του πεδίο. Αφόρητο. Ο φασισμός των αξιωμάτων σε όλο του το μεγαλείο.

Τι είναι ο Υπουργός; Ένας άνθρωπος μορφωμένος, καταρτισμένος στο αντικείμενό του, εκλεγμένος συνήθως, καταρχάς από τον λαό για να τον εκπροσωπεί, τοποθετημένος στο τιμόνι συγκεκριμένου Υπουργείου από τον Πρωθυπουργό ανάλογα με τα προσόντα του, με στόχο να διοικήσει σωστά και να υπηρετήσει την χώρα του με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Να ασκήσει δηλαδή πολιτική. Όταν όμως ένας πολιτικός δεν σέβεται τον πολίτη που του έδωσε το δικαίωμα να βρίσκεται σε υψηλά αξιώματα και να γεύεται οτιδήποτε προσφέρουν αυτά σταματάει αυτόματα και να ασκεί πολιτική. Σταματάει να δέχεται τον σεβασμό των γύρω του και γίνεται αποδέκτης απλώς της ανοχής τους ή βρίσκει στήριγμα στους παντός καιρού αιώνιους κόλακες.

Σε τέτοια γραφεία διδάσκει ότι η πολιτική είναι επάγγελμα και μάλιστα τέτοιου είδους προσωπικότητες δεν το ασκούν και σωστά, καθώς δεν ενδιαφέρονται ούτε για το έργο που μπορούν να αφήσουν παρακαταθήκη, ούτε για τη διαφύλαξη της υστεροφημίας τους.

Η Έλλη είχε στοχοποιηθεί. Η καλοσύνη της την είχε κάνει εύκολο στόχο. Και μολονότι οι συναδέλφισσές της είχαν μάθει την οικογενειακή της ιστορία, διότι στην επαρχία, όπως είπαμε, μαθαίνονται όλα, δεν έδειξαν καμία ευαισθησία, πράγμα σοκαριστικό που αν μη τι άλλο αποκαλύπτει δίχως λόγια την ποιότητα των χαρακτήρων.

Οι μέρες περνούσαν, οι προκλήσεις συνεχίζονταν, οι κυβερνητικές κρίσεις και οι πολιτικές αντιπαραθέσεις βρίσκονταν στο κόκκινο και τα πρόσωπα των συνεργατών του Υπουργού γίνονταν όλο και πιο σκοτεινά. Ένας από τους συμβούλους του, ο Κώστας, ίσως ο πιο μορφωμένος από όλους, με διδακτορικό τίτλο ήταν σε αναπηρικό καροτσάκι. Κινούνταν ήσυχα και με ευπρέπεια που του προσέδιδε στα μάτια όλων μία μεγαλοπρέπεια ήθους, προσωπικότητας, ευγένειας, συστατικά δυσεύρετα σε γραφεία πολιτικών, είναι αλήθεια. Οι απαιτήσεις από αυτόν τον λαμπρό νέο, μόνο 35 ετών ήταν απίστευτες. Εκείνος όμως δεν αγκομαχούσε. Με την ηπιότητα του χαρακτήρα του και με την ψυχραιμία που είχε μάθει να αντιμετωπίζει τη ζωή του αδιαμαρτύρητα, σχεδόν

στωικά, υπέμενε την άδικη μοιρασιά του φόρτου εργασίας. Ιδιαίτερα ευφυής, αντιλαμβανόταν τα ψέματα άλλων συμβούλων που του φόρτωναν δικές τους ευθύνες και δεν δίσταζαν ακόμη και να καπηλεύονται δικές του εργασίες. Η Έλλη, μαχητής του άδικου και υπερασπιστής των καταφρονημένων, είχε διαπιστώσει τις δόλιες τακτικές των αδίστακτων εντός του γραφείου και κάθε πρωί έφερνε κουλουράκια στον Κώστα, ενώ είχε πάντα το νου της να δικαιώνεται η εργασία του με τα mail που κοινοποιούσε η ίδια, ώστε να φαίνεται η δουλειά του. Αντιστεκόταν με τον τρόπο της.

Η αντίσταση ξέρετε είναι γένους θηλυκού και βρίσκεται εντός μας, όπως το γένος μας από την αρχή της συλλήψεώς μας μέχρι να επιλέξει η φύση το φύλο μας. Εάν όλοι την ψάχναμε, την αναμοχλεύαμε, την αλιεύαμε και την εξασκούσαμε, έστω και στο ελάχιστο, ο κόσμος σίγουρα θα ήταν δικαιότερος στην καθημερινότητά μας. Συνήθως οι άνθρωποι αναζητούν και γοητεύονται από τα σπουδαία και τα μεγάλα, αναμένοντας τις μαζικές αλλαγές, χάνοντας όμως τις μικρές αλλαγές στο οικείο τους περιβάλλον, επιτρέποντας να ξεγλιστρήσει η βελτίωση των συνθηκών της ζωής τους στη δουλειά τους, στην οικογένειά τους, στο φιλικό τους περιβάλλον.

Η Έλλη λοιπόν το γνώριζε αυτό και προσπαθούσε μεμονωμένα να αμυνθεί στη λαίλαπα της υστεροβουλίας και της ματαιοδοξίας. Τι να σου κάνει όμως μία παπαρούνα στον χειμώνα; Ο Κώστας στα δύο χρόνια εργασίας έβγαλε καρκίνο του δέρματος. Χειρουργήθηκε, ακτινοβολήθηκε και επέστρεψε. Όχι ότι τον άφησαν να λείψει παραπάνω από το χρονικό διάστημα που δικαιούταν. Κι εκείνος χρειαζόταν αυτή τη δουλειά, από αυτή ζούσε.

Ο Υπουργός, κ. Θεόδωρος Παπαδόπουλος, είχε δύο πρόσωπα. Του κακού και του καλού. Φορούσε το καθένα ανάλογα με τον στόχο του. Εάν είχε συγκεκριμένη ανάγκη παίνευε και περίμενε το αποτέλεσμα της εργασίας, εάν δεν είχε ή ήθελε να ξεσπάσει γιατί η μέρα του είχε πάει στραβά γινόταν ένας ψυχωτικά αποδομητικός σκληρός άνθρωπος, χωρίς κανέναν σεβασμό στον οποιοδήποτε είχε απέναντί του. Το μόντο ήταν «Όλοι μού είστε άχρηστοι. Όλα μόνος μου τα κάνω». Και το αστείο ήταν ότι τα έκαναν όλα, όλοι οι άλλοι. Η αναγνώριση της προσφοράς των άλλων δεν ήρθε ποτέ, όπως και η συγγνώμη. Άγνωστη η συγγνώμη.

Μία μέρα μία συνεργάτιδά του, εξαιρετικά μορφωμένη, γλωσσομαθής και με αναγνωρισμένη εμπειρία στο αντικείμενό της που ο ίδιος εκλιπαρούσε να ενταχθεί στην ομάδα του από την πρώτη στιγμή, βρέθηκε σε οξεία αντιπαράθεση μαζί του και προφανώς δεν ήταν η πρώτη φορά. Όλοι οι υπόλοιποι είχαν κρυφθεί στα γύρω γραφεία, η Έλλη έτρεξε να κλείσει τις πόρτες κι εκείνη του φώναζε:

- «Αλάνθαστος δεν είναι ούτε ο Πάππας, ακούς;»

-«Εγώ είμαι Υπουργός, δεν κάνω λάθη»

-«Συνεχώς υποπέφτεις σε λάθη»

-«Πώς τολμάς και μου μιλάς έτσι;»

-«Ελπίζω να μην τα λες και παραέξω αυτά. Η εποχή αυτή έχει περάσει. Δεν τό'χεις καταλάβει;»

-«Φύγε, φύγε, έξω από το γραφείο μου!!!» Ούρλιαζε εκείνος.

-«Καλά θα φύγω, αλλά πρώτα να μου πεις ευχαριστώ»

-«Ευχαριστώ για τι;»

-«Ευχαριστώ για όλα! Για την πίστη μου σε σένα, για τις ατέλειωτες εργατοώρες, για την συμπεριφορά αυτή με την οποία με έφερες αντιμέτωπη!»

-«Τι μου προσέφερες δηλαδή; τι μου προσφέρετε όλοι εδώ μέσα; Επειδή σας διάλεξα να σας βάλω δίπλα μου; Τι ήσασταν; ένα τίποτα. Όλα μόνος μου τα κάνω», ωρυόταν ως τρελός.

Η συνεργάτιδα του γύρω στα 60 με την αταραξία που φέρνει η απόλυτη ρήξη και τη στιγμιαία εσωτερική απελευθέρωση μετά από τρία χρόνια συντονισμού με ένα εκφοβιστικό περιβάλλον, του απαντά με ήρεμη φωνή αυτή τη φορά

-«Ε όχι και μόνος σου. Δηλαδή όλες οι επιλογές σου λες ότι ήταν ελλειπίες. Άρα, κάνεις λάθη. Μόλις το παραδέχτηκες...

-«Φύγε με εκνευρίζεις. Είσαι δύσκολη γυναίκα εσύ. Δεν αντέχεσαι!»

-«Αυτό είναι τιμή για μένα.. Δηλαδή για σένα υπάρχουν δύσκολες και εύκολες γυναίκες; έτσι μας βλέπεις;»

-«Μη μιλάς άλλο. Δεν θέλω να μιλάς άλλο. Με εκνευρίζεις σου λέω!»

-«Σοβαρολογείς; Σ' εκνευρίζω επειδή υπερασπίζομαι τον εαυτό μου, τη δουλειά μου και δεν σου επιτρέπω να μιλάς έτσι; ακούς τον εαυτό σου; Πώς μιλάς έτσι; Είμαστε άσχετοι; άνθρωποι με καριέρα 30 ετών, ενώ εσύ είσαι μόλις 45 ετών στο δρόμο με τα ροδοπέταλα; Λυπάμαι πολύ» του είπε αποχωρώντας.

Η κυρία έφυγε από το γραφείο. Η ευχαρίστηση στο πρόσωπο της Έλλης αλλά και των άλλων συνεργατών ήταν ζωγραφισμένη με ροδαλά χρώματα. Η ψηλή μοντέλα

γραμματέας μπήκε με θράσος στον προσωπικό του χώρο κι άρχισε να γλείφει αδιάντροπα λέγοντας ότι εκείνος είχε δίκιο σε όλα ,ότι πρέπει όλοι να είναι υπάκουοι στον Υπουργό και άλλα τέτοια λογύδρια συναδελφικής αλληλεγγύης, σιχαμένα δουλοπρεπή που τα συνήθιζε και έστεφε την επαγγελματική της πορεία με επιτυχία. Δημιουργούσε όμως κι ένα κλίμα, μία αρρωστημένη ατμόσφαιρα. Μισή ώρα μετά ο Υπουργός είχε ηρεμήσει και φώναξε την Έλλη να πάρει τηλέφωνο τη συνεργάτιδά του που ουσιαστικά ήταν και το δεξί του χέρι και να την παρακαλέσει να γυρίσει πίσω. Η Έλλη πήρε τηλέφωνο με κομμένη την ανάσα

-κυρία Σακελλαρίου, γεια σας και πάλι πως είστε; καλύτερα;

-Γιατί;

-Σας ζητάει, μού είπε να σας ζητήσω να γυρίσετε πίσω..

-Αδύνατον!

-Ελάτε κα Σακελλαρίου, αφού τον ξέρετε καλύτερα από όλους μας, ελάτε...

-Όχι...να ζητήσει συγνώμη! κι έκλεισε το τηλέφωνο.

Η Έλλη φοβισμένη μπήκε στο γραφείο του μπαμπούλα με τα χίλια πρόσωπα και του μετέφερε το αίτημα να ζητήσει συγνώμη. Εκείνος δεν μίλησε.

Την επόμενη το πρωί ο Υπουργός έλαβε ένα mail που η κ .Σακελλαρίου έγραφε πως για προσωπικούς λόγους ήθελε να μετατεθεί στην προηγούμενη υπηρεσία της. Ο Υπουργός έγινε έξαλλος again.Την κάλεσε στο τηλέφωνο.

-Όσο είμαι εγώ εδώ δεν σου δίνω μετάθεση, δεν θα πας πουθενά, και της τό κλεισε.

Ήθελε να έχει τον τελευταίο λόγο. Ως Υπουργός. Μαγική δύναμη να εγκλωβίζεις ανθρώπους και να μην παραδέχεσαι την απόλυτη αδυναμία σου να διοικήσεις χωρίς της δική τους στήριξη. Έναν μήνα μετά, παραμονές Χριστουγέννων ,η κ. Σακελλαρίου μεταφέρθηκε εσπευσμένα στο νοσοκομείο. Είχε σκάσει η χολή της. Χειρουργήθηκε σε περίοδο κορονοϊού ,ήταν μόνη της στο δωμάτιο, έμοιαζε απόλυτα αβοήθητη. Και η μόνη φωνή που την πήρε από το γραφείο ήταν της άλλοτε πορτιέρισσας νυχτερινού μαγαζιού για να της πει ότι οι φάκελοι δεν μπορούν να περιμένουν και πότε θα πάει σπίτι για να τους στείλει εκεί. Η κ.Σακελλαρίου δεν είχε δύναμη καν να ασχοληθεί με την κακία και τη βλακεία αυτού του κοριτσόπουλου. Έκλεισε το τηλέφωνο, αλλά δεν έκλεισε μάτι. Λίγες μέρες αργότερα στις 23 Δεκεμβρίου,όταν πήγε σπίτι, το ίδιο

απόγευμα, ένας αστυνομικός από τη συνοδεία του Υπουργού κατέφθασε με μηχανή και της παρέδωσε 38 φακέλους. Καλά Χριστούγεννα!

Τέλη Γενάρη ο Υπουργός έκοψε την καθιερωμένη πρωτοχρονιάτικη πίτα. Βέβαια είχαν προηγηθεί ο Ένωση Εφοπλιστών, το Ελληνο-Αμερικανικό Επιμελητήριο, η Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδος κι άλλοι σημαντικοί στη ζωή του Υπουργού σύλλογοι. Την τελευταία μέρα του Γενάρη ήρθε η σειρά του γραφείου του.

Από τη συνεύρεση αυτή δεν έλειψαν τα επιτηδευμένα χωρατά, οι φοβισμένες ματιές, τα γλειψίματα αλλά και οι κεκαλυμμένες προσβολές, ιδιαιτέρως προς το γυναικείο φύλο. Η κ. Σακελλαρίου παρέμεινε στο γραφείο της, δεν πήγε καν να πάρει το κομμάτι της βασιλόπιττας που της αναλογούσε. Άλλες συνεργάτιδες πιο τολμηρές, που συνόδευαν τον Υπουργό στα ταξίδια, σε αντάλλαγμα έδειχναν να μην ενοχλούνται από αστεϊάκια και γελάκια αντικειμενικά υποτιμητικού χαρακτήρα.

-Πες Καλλιόπη τι δοκιμάσαμε μαζί στις Βρυξέλλες; Και σου άρεσε πολύ; ρώτησε ο Υπουργός μία από τις στενές του συνεργάτιδες.

-Τι εννοείς από όλα Υπουργέ; είπε η Καλλιόπη με το πάντα χτενισμένο μαλλί, φούξια νύχι και την οκτάποντη γόβα.

-Πες βρε ,που δεν ήξερες και τα δοκίμασες μαζί μου; Αμελέτητα βρε! τόνισε φωνασκώντας στην αίθουσα με τα πενήντα άτομα.

-Και να δείτε πόσο της άρεσαν!!!συνέχισε στην ομήγυρη.

Χασκογελούσαν γύρω τους πέντε άνδρες, με την Καλλιόπη στη μέση, που χασκογελούσε κι εκείνη. Η Έλλη άθελά της την αγριοκοίταξε. Οι ματιές των δύο γυναικών αντηλλάγησαν παγωμένα. Η Έλλη το μετάνιωσε στη στιγμή. Τι την ένοιαζε εκείνη, εάν η ίδια η Καλλιόπη δεν είχε θέμα. Όμως είχε θέμα όλος ο περίγυρος. Το ένωσε .Το είδε.

Ο Υπουργός σε κεφάκι πλησίασε μία σύμβουλο ενός Γενικού Γραμματέα που δεν την είχε ξαναδεί. Με ροπή στο ύψος και τα βαμμένα νύχια, το χρώμα των οποίων δεν παρέλειπε ποτέ να σχολιάσει, ακόμη κι εντός των συσκέψεων, την πλησίασε και την ρώτησε:

-Από πού είστε;

-Από Αθήνα, απάντησε εκείνη.

-Καταγωγή εννοώ, από πού; επέμενε εκείνος

-Α, από τη Λάρισα κ. Υπουργέ. Ζει η μητέρα μου τώρα εκεί, απάντησε πιο αποσαφηνιστικά.

-Από τη Λάρισα! Αληθεύει ότι είναι εύκολες οι Λαρισαίες και κερατώνουν τους άνδρες τους; Και ξέσπασε στα γέλια..., ο Υπουργός

Η σύμβουλος τα έχασε. Δεν του μίλησε κι απομακρύνθηκε ήρεμα από τον χώρο. Ούτε που τον πλησίασε ποτέ ξανά. Σοβαρή γυναίκα, διανοούμενη θα έλεγε, δεν πίστευε ούτε στα μάτια της, ούτε στα αυτιά της.

Δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε το μέγεθος του έργου που μπορεί ένας πολιτικός, ο οποίος μάλιστα υπουργοποιείται, να προσφέρει στη χώρα του. Και δεν θα μάθουμε ποτέ. Η απόλυτη αλήθεια δεν υπάρχει. Γιατί χάνονται ολόκληρα κομμάτια της αλήθειας όλων στην πορεία, των νομικών, των συμβούλων, των νομοθετών, των γραμματέων, του ίδιου του Υπουργού, το έργο του οποίου διαχειρίζεται κάποιος έμπειρος επικοινωνιολόγος πάντα και παρουσιάζει όσα πρέπει να παρουσιάσει και για συγκεκριμένο σκοπό. Όμως, οι συμπεριφορές καταγράφονται και στο τέλος της μέρας οι συμπεριφορές σε καθορίζουν.

Ήταν μία Δευτέρα με νεύρα, όπως κάθε Δευτέρα. Πολλοί πολιτικοί αρέσκονται τις Δευτέρες να μπουκάρουν στα γραφεία τους φορτσάτοι, να δείχνουν αγχωμένοι, να δείχνουν ότι δεν ξεκουράστηκαν γιατί εργαζόνταν όλο το Σαββατοκύριακο κι ας πόσταραν μανιωδώς στο Instagram εικόνες από την Ύδρα με την οικογένεια ή από ρακές στην Κρήτη, ή από χαρούμενα γλέντια ψηφοφόρων τους. Ο δικός μας Υπουργός εισέβαλε χωρίς καλημέρα στο γραφείο του και στις 10.00 έπρεπε να συνδεθεί διαδικτυακά σε ένα συνέδριο ήσσονος σημασίας και να απευθύνει έναν χαιρετισμό για πέντε λεπτά. Η Έλλη του έφτιαξε τον καφέ του κι αν και δεν γνώριζε από τέτοιου είδους συνδέσεις, είχε μάθει την τεχνολογία που απαιτούνταν. Από τις 9.30 το πρωί η γραμματέας Νο 4 προσπαθούσε να συνδεθεί με την πλατφόρμα, την ηλεκτρονική διεύθυνση της οποίας της είχαν δώσει. Κάτι όμως συνέβαινε και δεν γινόταν. Στην οθόνη του Υπουργικού laptop είχε προσαρμοσθεί ολοκαίνουργια μικρή κάμερα μετά από δική του απαίτηση για να φαίνεται πιο ωραίος ενώ είχαν τοποθετηθεί και ειδικά φώτα εκατέρωθεν του γραφείου για να φωτίζεται. Η εικόνα για τον ίδιο, όλο του το μεγαλείο. Και αυτά τα είχαν τοποθετήσει οι γραμματείς, τα κορίτσια του, όπως έλεγε χαριτωμένα. Η ώρα πλησίαζε, η σύνδεση δεν ήταν εφικτή, εκείνος άρχισε να εκνευρίζεται, κάθετα στην καρέκλα του, η Έλλη προσπαθεί από αριστερά, προσπαθεί από δεξιά, της φωνάζει για τα φώτα, μετακινεί τα φώτα, της φωνάζει για τον φωτισμό του γραφείου, είναι πολύ φωτεινό, κλείνει τους διακόπτες, είναι πολύ σκοτεινό,

ξανανάβει τα φώτα από επάνω, η σύνδεση αδύνατη, εκείνος κλωτσάει την καρέκλα του και σηκώνεται, αρπάζει την ολοκαίνουργια κάμερα και με τα δυο του χέρια, την ξηλώνει βίαια από την οθόνη του υπολογιστή, την πετάει κάτω και την σπάει. Η Έλλη τα χάνει, πέφτει στα τέσσερα στο πάτωμα κι αρχίζει να μαζεύει γρήγορα τα κομμάτια της σπασμένης κάμερας. Εκείνος ωρύεται. Οι φωνές του ακούγονται μέχρι έξω. Η κ. Σακελλαρίου τρέχει στο γραφείο. Βλέπει την Έλλη να μπουσουλάει μπροστά του και να κλαίει, εκείνος όρθιος να την βλέπει και να μην κάνει τίποτα. Η κ. Σακελλαρίου αρπάζει την Έλλη από το μπράτσο και τη σηκώνει.

-Έλλη μου σε παρακαλώ σήκω, τι στο καλό είναι αυτά;

Η Έλλη εξακολουθεί να κλαίει. Η κ. Σακελλαρίου τη συνοδεύει έξω στο γραφείο της. Επιστρέφει και κλείνει την πόρτα. Ο Υπουργός, έξαλλος, να φωνάζει περί ανικανότητας και αχρηστίας και να επαναλαμβάνει το ποίημα των μοναδικών ικανοτήτων του.

-Αυτές δεν είναι συμπεριφορές. Είναι ανεπίτρεπτα αυτά που κάνεις. Τελειώσαμε. Παύω να σε εκπροσωπώ. Είσαι ανεπίτρεπτος.

-Η ένταση με ένταση περνάει, έτσι είμαι εγώ, έπρεπε να με είχες μάθει.

-Ούτε έπρεπε, ούτε πρόκειται, ούτε θέλω να έχω καμία σχέση με το τοξικό κλίμα που δημιουργείς.

Η κ. Σακελλαρίου έφυγε αμέσως την ίδια μέρα με άδεια άνευ αποδοχών και η καρδιά της ελάφρυνε. Η Έλλη έφυγε είκοσι μέρες αργότερα. Η μοντέλα προσπάθησε να διαλύσει τους πάντες εκεί μέσα, αλλά ούτε εκείνη επιβίωσε και από τους υπόλοιπους συνεργάτες στην μετέπειτα αλλαγή πόστου του Υπουργού δεν ακολούθησε κανείς. Ήταν κι αυτό μία κάποια δικαίωση.

2) ΔΙΗΓΗΜΑ 2-Χρονογράφημα,«Σπουδή στο μέλλον»

Το μεσημέρι έσταζε ζέστη. Νωχελικό, εξουθενωτικό με τύλιγε επί ώρα στην ήσυχη αγκαλιά του. Το κέντρο της Αθήνας είχε ερημώσει από τις 14.00. Ειδική προειδοποίηση είχε βοήσει στα κινητά μας για έκτακτη άνοδο της θερμοκρασίας. 47 βαθμοί Κελσίου έδειξε ο υδράργυρος και όλοι οι υπάλληλοι εξαφανίστηκαν από το κτίριο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Το κιτρινωπό πενταόροφο αριστοκρατικό κτίριο της οδού Πανεπιστημίου στη γωνία με την πλατεία Κοραή, το αλλοτινό γραφείο του τέως Πρωθυπουργού Χαρίλαου Τρικούπη μπορεί να άντεξε μία πτώχευση, μία χρεοκοπία,

να άντεξε τις ατέλειωτες συζητήσεις με τους μνημονιακούς Θεσμούς, την εποπτεία, αλλά ηττήθηκε από τον πρωτοφανή καύσωνα. Ερήμωσε, όπως και η Αθήνα.

Τα μαύρα γυαλιά μου γλίστρησαν στο πρόσωπό μου από τον ασυγκράτητο ιδρώτα, η ανάσα μου βάρυνε, μάλλον καθυστέρησα να φύγω. Στο γραφείο μου στον τρίτο όροφο τα παλιά έπιπλα μύριζαν παρελθόν, τα ξύλινα πατώματα έτριζαν με κλάμα σε κάθε μου βήμα και τα χερούλια στα παράθυρα έκαιγαν. Άνοιξα την μικρή τηλεόραση του γραφείου μου. Ως υπεύθυνη τύπου ανέμενα με ενδιαφέρον τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών του 2029. Οι δυσάρεστες συνέπειες της κλιματικής αλλαγής είχαν εδραιωθεί την τελευταία διετία και στην χώρα μας που είχε ανοιξιάτικους χειμώνες και φλεγόταν τα καλοκαίρια. Τα πρώτα αποτελέσματα από τις ευρωπαϊκές χώρες άρχισαν να δημοσιοποιούνται. Στη Γερμανία, την Ιταλία και τη Γαλλία οι πολίτες έδωσαν την ψήφο εμπιστοσύνης τους σε νεοναζιστικά κόμματα, παγώνοντας μάλλον την υπόλοιπη Ευρώπη. Στο ίδιο μονοπάτι και η Ολλανδία που έδωσε την πρωτιά σε σκληρό ακροδεξιό κομματικό σχηματισμό, αφήνοντας εμβρόντητες τις όμορες χώρες της, Βέλγιο και Λουξεμβούργο. Οι Ισπανοί και οι Πορτογάλοι ενίσχυσαν ακραία συντηρητικά πολιτικά κόμματα, ενώ οι χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ, νεοφυείς της ΕΕ, ψήφισαν αριστερούς σχηματισμούς πλήρως ελεγχόμενους από τον Πούτιν, τον μακροβιότερο Πρόεδρο της μεγάλης Ρωσίας. Στην Ελλάδα έγινε η απόλυτη έκπληξη. Την πρωτιά πήρε με διαφορά ένας νεαρός επιχειρηματίας, μη πολιτικός, που δήλωνε αναρχικός, ανατρεπτικός, σπαδός γενικότερα των στερητικών α και αντίθετος στο κατεστημένο της συντηρητικής δεξιάς που είχε καθίσει στην εξουσία μια δεκαετία τώρα και δεν έλεγε να την αφήσει. Με κοντοκουρεμένο μαλλί, φορώντας τζιν και κρατώντας από το χέρι τον γκέι σύντροφό του βγήκε από την γκρίζα καλογουλισμένη Porsche του και κατευθύνθηκε για δηλώσεις μπροστά από τα γραφεία του κόμματός του στην καρδιά της πόλης. Κι ενώ τα κανάλια ήταν όλα στημένα, ελληνικά και ευρωπαϊκά, ακόμη και υπερατλαντικά, όπως το CNN, εκείνος άξαφνα έφυγε από το οπτικό πεδίο του τηλεοπτικού φακού και πήγε στο απέναντι πάρκο να παίζει με κάποια σκυλάκια που είδε. Δηλώσεις δεν έγιναν. Μόνο πλάνα του νικητή να παίζει με τα σκυλιά και να ταίζει τα περιστέρια. Μέσα στη ζέστη, την αφόρητη ζέστη.

Τις επόμενες μέρες επικράτησε πανδαιμόνιο. Ο αυτσαίντερ της εσωτερικής πολιτικής σκηνής ζητούσε επίμονα να μάθει τα χρηματικά ποσά που σπαταλήθηκαν σε φιέστες προεκλογικές από το κυβερνών κόμμα, καθώς και για φιέστες που είχαν ετοιμαστεί μετεκλογικά, αλλά, αν και πληρώθηκαν δεν έγιναν, λόγω των απρόβλεπτων εξελίξεων. Λίγο η γκρίνια για το πάρτι που στήθηκε για τα λεφτά στον τύπο, λίγο η γκρίνια για τα υπέρογκα ποσά που επενδύονταν στα εξοπλιστικά και στις συγχωνεύσεις τραπεζών και πολύ η γκρίνια για την απίστευτη ακρίβεια, έριξαν την κυβέρνηση των τριών τετραετιών και προκηρύχθηκαν πρόωρες εκλογές.

Στις εκλογές δεν ήταν πια έκπληξη. Ο νεαρός ανατρεπτικός επιχειρηματίας, εκπρόσωπος μιας κάποιας αριστεράς, όπως τουλάχιστον διατυμπάνιζε, ήταν ο νέος Πρωθυπουργός της Ελλάδας.

Το πρώτο που άλλαξε ο νέος Πρωθυπουργός ήταν να καθιερώσει την πλήρη ανεξιθρησκεία. Επίσημη θρησκεία του κράτους δεν ήταν η Ορθοδοξία αλλά η κάθε θρησκεία με λατρευτικούς χώρους κάθε λογής ανά την Ελλάδα για κάθε θρήσκευμα. Έτσι ναοί μετετράπησαν σε τζαμιά για τους μουσουλμάνους, θέρετρα αναψυχής έγιναν λατρευτικοί χώροι βουδιστών, παραποτάμιες περιοχές έγιναν λατρευτικές περιοχές εξαγνισμού Ινδουιστών κ.ο.κ. Στο μεταξύ στην Αθήνα τουρίστες κατέφθαναν από κάθε μεριά της Γης και η οδηγία ήταν να τυλίγουν τα σεντόνια από τα ξενοδοχεία γύρω τους ως χλαμύδα και να περπατούν στο κέντρο ως Αρχαίοι. Ορισμένοι μάλιστα συμπλήρωναν το look με χρυσό στεφάνι στο κεφάλι. Η Ακρόπολη, η Πλάκα, το Θησείο γέμιζαν τα απογεύματα με ημίγυμνους, αυτοσχέδιους ξενόφερτους Αρχαίους που ήταν μέσα στην τρελή χαρά και φωτογραφίζονταν μέσα στην πόλη και στο ηλιοβασίλεμα του Φιλοπάππου. Στα κόκκινα ανοιχτά λεωφορεία περιήγησης ανέβαιναν μόνο τρανς που έκαναν караόκε σε ελληνικά άσματα μπουζουκλερί και έδιναν μία άλλη νότα στην πόλη.

Επόμενο βήμα ήταν να ελευθερωθούν τα παιδιά από τα πατρικά ονόματα. Πλέον όλα τα παιδιά από τη γέννησή τους είχαν δικαίωμα σε αυτόνομο όνομα, χωρίς να είναι υποχρεωτικό το πατρικό ή μητρικό επίθετο, μπορούσαν επίσης να διαλέγουν και νούμερα για ονόματα. Παιδιά ελεύθερα, παιδιά αυτοφυή, παιδιά που θα είχαν δικαίωμα να επιλέξουν θρήσκευμα μετά το 16ο έτος της ηλικίας τους, μαζί με το δίπλωμα οδήγησης και το δικαίωμα ψήφου.

Στο γάμο των ομόφυλων ζευγαριών έγιναν μετατροπές. Δινόταν η δυνατότητα στους bisexual ,στους ανθρώπους δηλαδή που επιθυμούσαν να συνυπάρχουν ερωτικά και με τα δύο φύλα να υπογράφουν σύμφωνο συμβίωσης μεταξύ τριών ατόμων, δύο άνδρες και μία γυναίκα ή δύο γυναίκες με έναν άνδρα και να δημιουργούν τη δική τους τριαρχική οικογένεια.

Σε μία συνάντηση με τον Πρόεδρο της Τουρκίας Ερντογάν ο νεαρός ανατρεπτικός Πρωθυπουργός χωρίς καλά καλά να το καταλάβει τον έβρισε. Ο Ερντογάν τα πήρε στο κεφάλι και την επόμενη μέρα έστησε οπλοπολυβόλα κατά μήκος των συνόρων στον Έβρο, επικράτησαν ταραχές στα Πομακοχώρια, απαγορεύτηκε η είσοδος στους Έλληνες στην Πόλη και ο φίλος του Ερντογάν, Πρόεδρος Πούτιν, ζήτησε πρόσβαση στο Αιγαίο προκειμένου να μεσολαβήσει, ώστε να αποφευχθεί πολεμική σύρραξη και να επανέλθει η ηρεμία στην εξωτερική διπλωματία της Ελλάδος με τη γείτονα Τουρκία. Ο νέος Πρωθυπουργός πείστηκε για το δίκαιο του αιτήματος και είδε μία πραγματική ευκαιρία να προσεταιριστεί τη mother Russia, ώστε η Ελλάδα να προστατευτεί από τη Ρωσική υπερδύναμη κι όχι από τους Αμερικάνους ιμπεριαλιστές. Άλλωστε, ο παππούς

του, πολεμιστής του εμφυλίου στο πλευρό των κομμουνιστών, πίστευε σε αυτή τη σωτηρία και ήρθε ο καιρός έστω και μετά θάνατον να τον δικαιώσει, σκέφτηκε από τον πρωθυπουργικό θώκο.

Οι απόγονοι των τρομοκρατών έκαναν κόμμα και κάθε απόγευμα διαδήλωναν για ένα καλύτερο μέλλον μακριά από την αναρχία που επικρατούσε. Παρέδιδαν και μαθήματα κατασκευής αυτοσχέδιων μολότωφ σε υπαίθριους χώρους. Ένα βράδυ όμως σε ένα συντονισμένο ραντεβού νεολαίων να ρίξουν ταυτόχρονα μολότωφ την ίδια ώρα σε δώδεκα διαφορετικά σημεία, όπως οι δώδεκα μήνες της καταστροφικής χρονιάς που διένυαν, ώστε να ακουστεί η φωνή τους, η αστυνομία έκανε επέμβαση και τους μαγglάρωσε όλους. Στο μεταξύ, το σκάσιμο κάποιων μολότωφ δεν ακούστηκε καν, καθώς μπερδεύτηκε με πάρτι των τρανς στα κόκκινα λεωφορεία που, μέσα σε μεγάλο κέφι, πετούσαν την ίδια στιγμή πυροτεχνήματα. Η πόλη πάντως έλαμψε εκείνο το βράδυ.

Στην Αθήνα, οι παπάδες, οι θεούσες, οι καλόγεροι, τα κατηχητικά είχαν βγει όλοι στους δρόμους και διαδήλωναν. Το Σύνταγμα βιάφτηκε μαύρο. Τα λάβαρα παιάνιζαν και οι Μητροπολίτες ήταν μπροστάρηδες ως Σταυροφόροι. Αποφασισμένοι μέχρι τελικής πτώσεως. Κατασκήνωσαν στην πλατεία Συντάγματος. Μαυροντυμένες χορωδίες έψελναν ολημερίς με μαραθώνια διάθεση συναγωνισμού. Ήταν ακροβολισμένες στην πλατεία με πιο εντυπωσιακή τη μικτή χορωδία που είχε στηθεί στα μεγαλόπρεπα σκαλιά της πλατείας με φόντο την Βουλή των Ελλήνων. Μόλις ολοκλήρωνε το ρεπερτόριο η μία, συνέχιζε η άλλη και μετά γινόταν επανάληψη. Υπήρχε και τηλεοπτική κάλυψη του γεγονότος ενώ το ευρωπαϊκό κανάλι MTV είχε στείλει και σκηνοθέτη για γύρισμα βιντεοκλίπ. Θα ήταν παγκόσμια πρωτοτυπία οι ρασοφόροι χορωδοί σε ποπ κανάλι. Για μέρες μύριζες λιβάνια, θυμιατά και πολύ ιδρώτα, αλλά και πολλή απόγνωση.

Ένα μεσημέρι μπερδεύτηκα από τη ζέστη, τα θυμιάματα, τις ψαλμωδίες στους δρόμους και ζαλισμένη έμπλεξα ανάμεσα σε ομάδα καλογριών που κατέφθαναν εξαγριωμένες να διαμαρτυρηθούν. Κρατούσαν ένα βαρύ πλακάτ μαύρο με λευκά γράμματα. Θα με πέρασαν για άπιστη με το αμάνικο μπλουζάκι μου μέσα στον καύσωνα και παρ' ολίγο το πλακάτ να μου ερχόταν στο κεφάλι, αν μία μοναχή δεν έπιανε το δεξί μου χέρι να το σηκώσει στον αέρα για να με προσβάλει και να δει τα κομποσχοίνια που φορούσα στον καρπό μου. Αμέσως σταυροκοπήθηκε και με άφησε. Γράψτε λάθος. Έπεσα κάτω στο δρόμο στα τέσσερα κι έσαχνα την τσάντα μου. Ήμουν σε απελπισία. Μπουσουλούσα, όταν ξαφνικά ένα παχουλό ανδρικό χέρι με κράτησε από την παλάμη και με επανέφερε στην τάξη. Ήταν ο Διευθυντής μου. με σήκωσε από το πάτωμα του γραφείου, όπου είχα γλιστρήσει... από την καρέκλα μου.

Προφανώς με είχε πάρει ο ύπνος ενώ περίμενα να ακούσω την μετάδοση των αποτελεσμάτων των Ευρωεκλογών. Πού είχα πάει; Πού είχα βρεθεί; Σε ποια ζωή; Σε

αυτή τη ζωή πάντως ο νεαρός αριστερός επιχειρηματίας δεν έμαθε από την ήττα του στις εκλογές, εμμένοντας στην καρέκλα του Προέδρου κι εγώ δεν έμαθα ακόμη που πάει το όνειρο όταν φεύγει.